

**WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY
W LUBLINIE**

**MONITORING ZAWODÓW
DEFICYTOWYCH
i NADWYŻKOWYCH
W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM
w 2017 ROKU**

LUBLIN, lipiec 2018 ROK

SPIS TREŚCI

	Wstęp	3
	Podstawowe pojęcia	4
	Informacje o wyliczanych miernikach	5
1.	Analiza ogólnej sytuacji na rynku pracy	9
1.1	Wolne miejsca pracy zgłoszone w BIP	15
1.2	Popyt na pracę	16
2.	Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych	19
3.	Analiza umiejętności i uprawnień	26
4.	Analiza rynku edukacyjnego	32
4.1	Analiza absolwentów szkół wyższych	32
4.2	Analiza absolwentów szkół ponadgimnazjalnych	34
5.	Analiza lokalnego rynku pracy	45
6.	Prognoza wojewódzkiego rynku pracy	47
	Podsumowanie	49

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych został wykonany według nowej metodologii przygotowanej w ramach projektu współfinansowanego ze środków UE w ramach EFS „Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy”.

Wstęp

Podstawę prawną sporządzania monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych stanowi ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065). Opracowywanie analiz rynku pracy, w tym monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, jest jednym z zadań samorządu województwa oraz samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy.

Monitoring przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy prowadzony jest od 2005 r. Pod koniec 2012 r. w ramach projektu współfinansowanego z EFS została opracowana nowa metodologia. W IV kwartale 2014 r. zostały zakończone prace nad narzędziem informatycznym wspomagającym proces monitoringu. Na przełomie listopada i grudnia 2014 r. w wybranych wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy został przeprowadzony pilotaż. Nadrzędnym celem pilotażu było przetestowanie narzędzia informatycznego, aby można było wprowadzić nową metodologię począwszy od 2015 r. we wszystkich urzędach pracy. Podstawowe źródła danych to liczba bezrobotnych oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej gromadzone w systemie Syriusz przez powiatowe urzędy pracy.

W opracowanym po raz drugi według nowej metodologii Monitoringu zamieszczono dane dotyczące:

- ✓ zgłoszonych wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej
- ✓ ofert pracy podmiotów publicznych, w tym zgłoszonych w Internecie
- ✓ danych z Systemu Informacji Oświatowej MEN
- ✓ badań Głównego Urzędu Statystycznego (BAEL, badanie popytu na pracę)
- ✓ danych uzyskanych z badań kwestionariuszowych.

Podstawę prawną do sporządzania sprawozdawczości rynku pracy stanowi ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1068, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2018 (Dz. U. z 2017 r. poz. 2471, z późn. zm.),

Zalecenia metodyczne prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych powinny umożliwić realizację następujących celów:

- ✓ określenie kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na rynku pracy: powiatu, województwa,
- ✓ usprawnienia poradnictwa zawodowego poprzez wskazanie zawodów oraz kwalifikacji deficytowych i nadwyżkowych,
- ✓ określenie właściwych, potrzebnych kierunków szkolenia bezrobotnych,
- ✓ odpowiednich struktur kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym.

Podstawowe pojęcia

Zawód zgodnie z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności (KZiS) definiowany jest jako przynoszący dochód zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Zawód może dzielić się na specjalności.

Zawody deficytowe to takie, na które istnieje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów deficytowych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest wyższa niż liczba bezrobotnych, odsetek długotrwale bezrobotnych jest nieznacznym, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody zrównoważone to takie, na które na rynku pracy występuje zapotrzebowanie zbliżone do liczby bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów zrównoważonych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest zbliżona do liczby zarejestrowanych bezrobotnych, odsetek bezrobotnych długotrwale jest nieznacznym, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody nadwyżkowe to takie, na które istnieje na rynku pracy niższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów nadwyżkowych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest niższa niż liczba bezrobotnych, długotrwale bezrobocie jest relatywnie wysokie, a napływ bezrobotnych przewyższa ich odpływ w danym okresie sprawozdawczym.

Umiejętności określono jako zdolność wykonywania odpowiedniej klasy zadań w ramach zawodu np. obsługa komputera i wykorzystanie Internetu.

Uprawnienia to dodatkowe kwalifikacje zawodowe zdobywane w drodze procesu certyfikacji, dodatkowych szkoleń, egzaminów lub często także po udowodnieniu przebiegu wymaganej praktyki; przykładem uprawnienia jest prawo jazdy kat. B.

Kwalifikacje to układ wiedzy, umiejętności i uprawnień przydatnych do realizacji składowych zadań zawodowych.

Oferta pracy to zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy lub umieszczenie w internetowych serwisach rekrutacyjnych oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu znalezienia odpowiedniego pracownika.

W niniejszym raporcie przez pojedynczą ofertę pracy rozumie się jedno wolne miejsce pracy lub miejsce aktywizacji zawodowej.

Przez **długotrwale bezrobotnych** należy rozumieć pozostających bez pracy powyżej 12-stu miesięcy od dnia zarejestrowania się w ciągu ostatnich dwu lat.

Bezrobotny absolwent rozumiany jest jako bezrobotny do upływu 12-stu miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie czy innym dokumencie potwierdzającym ukończenie szkoły lub zaświadczenie o ukończeniu kursu.

Informacje o wyliczanych miernikach

Analiza liczby bezrobotnych i ofert pracy opiera się na **wskaźnikach zróżnicowania struktury**. Budowa tych mierników opiera się na porównaniu i wyliczeniu relacji dwóch, niżej opisanych wskaźników struktury.

Wskaźniki struktury bezrobotnych/ofert pracy stanowią iloraz przeciętnej liczby bezrobotnych/ofert pracy w grupie zawodów k do całkowitej liczby bezrobotnych/ofert pracy w danym okresie sprawozdawczym. Wskaźniki te wykorzystują dane o różnej częstotliwości (miesięcznej, kwartalnej, półrocznej) – w zależności od źródła danych, jednakże mają na celu kalkulację przeciętnego poziomu w danym roku.

Zmienne wykorzystywane do wskaźników struktury bezrobotnych i ofert pracy:

Bp_t^k – liczba bezrobotnych poprzednio pracujących w grupie zawodów k na koniec okresu t ,

Bp_t – liczba bezrobotnych poprzednio pracujących ogółem na koniec okresu t ,

NO_t^k – napływ ofert pracy w grupie zawodów k w okresie t ,

NO_t – napływ ofert pracy ogółem w okresie t .

Wskaźniki struktury bezrobotnych i ofert pracy			
Nazwa wskaźnika	Wzór miernika	Źródło danych	Częstotliwość danych
Wskaźnik struktury ofert pracy (PUP)	$WSO_{t,PUP}^k = \frac{\sum_{t=1}^{12} \frac{NO_t^k}{12}}{\sum_{t=1}^{12} \frac{NO_t}{12}} \times 100$	Syriusz	miesięczna
Wskaźnik struktury ofert pracy w Internecie	$WSO_{t,inter}^k = \frac{\sum_{t=1}^2 \frac{NO_t^k}{2}}{\sum_{t=1}^2 \frac{NO_t}{2}} \times 100$	Badanie ofert pracy w Internecie	półroczna
Wskaźnik struktury bezrobotnych zarejestrowanych poprzednio pracujących (PUP)	$WSB_{t,PUP}^k = \frac{\sum_{t=1}^{12} \frac{Bp_t^k}{12}}{\sum_{t=1}^{12} \frac{Bp_t}{12}} \times 100$	System Syriusz	miesięczna
Wskaźnik struktury bezrobotnych poprzednio pracujących wg BAEL	$WSB_{t,BAEL}^k = \frac{\sum_{t=1}^4 \frac{Bp_t^k}{4}}{\sum_{t=1}^4 \frac{Bp_t}{4}} \times 100$	BAEL	kwartalna
Wskaźniki zróżnicowania struktury			

Nazwa i wzór miernika	Szczegółowa interpretacja
Wskaźnik zróżnicowania struktury ofert pracy $WNO_t^k = \frac{WSO_{t,PUP}^k}{WSO_{t,inter}^k}$	$WNO_t^k < 1$ – grupa zawodów, w której oferty pracy są zgłaszane przede wszystkim poza PUP (oznacza to, że pracodawcy częściej oferują pracę za pośrednictwem portali internetowych dla tych zawodów) $WNO_t^k > 1$ – grupa zawodów, w której oferty pracy są zgłaszane przede wszystkim w PUP (oznacza to, że pracodawcy znacznie częściej poszukują pracowników za pośrednictwem PUP niż w Internecie). Miernik przyjmuje wartości z przedziału $(0, +\infty)$.
Wskaźnik zróżnicowania struktury bezrobotnych poprzednio pracujących $WNB_t^k = \frac{WSB_{t,PUP}^k}{WSB_{t,BAEL}^k}$	$WNB_t^k < 1$ – grupa zawodów, w której bezrobotni w większości nie rejestrują się w PUP i nie szukają pracy za ich pośrednictwem $WNB_t^k > 1$ – grupa zawodów, w której bezrobotni w większości rejestrują się w PUP. Miernik przyjmuje wartości z przedziału $(0, +\infty)$.

Głównym elementem monitoringu jest **konstrukcja rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych**. Prezentowane są one w półrocznych informacjach sygnałnych oraz raportach rocznych. Celem konstrukcji rankingu zidentyfikowanie elementarnych grup zawodów charakteryzujących się deficytem, równowagą, bądź nadwyżką na rynku pracy.

Konstrukcja rankingu opiera się na zestawieniu popytowej i podażowej strony rynku pracy. Jako **podażową stronę rynku** pracy przyjęto **liczbę bezrobotnych** zarejestrowany w PUP. Natomiast **popyt na rynku pracy** określono jako liczbę wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej. Oferty pracy zgłaszane do PUP stanowią tylko część informacji o popytowej stronie rynku pracy, dlatego do rankingu włączone zostały informacje o liczbie ofert pracy w Internecie oraz liczbie ofert podmiotów publicznych (BIP), gromadzone przez WUP.

Z analizy prowadzącej do opracowania rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych wyłącza się elementarne grupy zawodów, które są nieistotne na lokalnym rynku pracy, tj. stanowią znikomy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych i ofert pracy. Wybór grupy zawodów opiera się na kalkulacji wskaźnika **struktury sumy bezrobotnych i ofert pracy** (WS_t^k).

Miernik ten wyliczany jest jako suma przeciętnej liczby bezrobotnych i ofert pracy w danej elementarnej grupie zawodów do sumy przeciętnej liczby bezrobotnych i ofert pracy ogółem w danym okresie sprawozdawczym:

$$WS_t^k = \frac{\bar{B}_t^k + \bar{O}_t^k}{\bar{B}_t + \bar{O}_t}$$

gdzie:

$$\bar{B}_t^k = \frac{\sum_{m=1}^n B_m^k}{n}, \quad \bar{O}_t^k = O_{t-1}^k + \frac{NO_t^k}{n}$$

$\bar{B}_t^k$ – średniomiesięczna liczba bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t,

$\bar{O}_t^k$ – średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy w grupie zawodów k w okresie t,

- B_m^k – liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec miesiąca m,
 O_t^k – liczba ofert pracy w grupie zawodów k na koniec okresu t
 NO_t^k – napływ ofert pracy w grupie zawodów k w okresie t,
n – liczba miesięcy (m) w okresie t.

Następnie obliczany jest decyl pierwszy (D_1) dla wyliczonych wcześniej wskaźników struktury sumy bezrobotnych i ofert pracy (WS_t^k).

Konstrukcja rankingu zawodów deficytowych i nadwyżkowych opiera się jedynie na elementarnych grupach zawodów dla których **wartość wskaźnika struktury sumy bezrobotnych i ofert pracy jest wyższa niż decyl pierwszy**, tj.:

$$WS_t^k > D_1.$$

Podstawowe zmienne wykorzystywane do budowy mierników w monitoringu:

- $\bar{B}_t^k$ – średniomiesięczna liczba bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t,
 $\bar{O}_t^k$ – średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy w grupie zawodów k w okresie t,
 B_t^k – liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec okresu t,
 DB_t^k – liczba długotrwale bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec okresu t,
 NB_t^k – napływ bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t,
 OB_t^k – odpływ bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t.

Mierniki stosowane w monitoringu do określenia deficytu lub nadwyżki	
Nazwa i wzór wskaźnika	Sposób interpretacji
Wskaźnik dostępności oferty pracy $B/O_t^k = \frac{\bar{B}_t^k}{\bar{O}_t^k}$	Miernik informuje o dostępności oferty pracy dla bezrobotnych w danej elementarnej grupie zawodów. Im wyższa wartość wskaźnika, tym dostępność jest niższa. Wartość wskaźnika można interpretować jako przeciętną liczbę bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy. Im wyższa wartość wskaźnika tym mniejsza szansa na znalezienie zatrudnienia w grupie zawodów k. Przyjmuje wartości z przedziału $(0, +\infty)$. $B/O_t^k = 0$ – brak bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów k. Dostępność oferty jest bardzo wysoka, a grupa zawodów k jest maksymalnie deficytowa. $B/O_t^k < 1$ – przeciętnie każdy bezrobotny z danej elementarnej grupy ma szansę znaleźć pracę. Liczba dostępnych ofert pracy przewyższa liczbę bezrobotnych w grupie zawodów k. $B/O_t^k = 1$ – każdy bezrobotny w danej grupie elementarnej zawodów ma szansę znaleźć pracę. Przeciętna liczba dostępnych ofert pracy jest równa przeciętnej liczbie bezrobotnych w grupie zawodów k. Grupę zawodów k można traktować jako zrównoważoną. $B/O_t^k > 1$ – dostępność oferty pracy jest relatywnie niska, gdyż liczba bezrobotnych przewyższa liczbę ofert pracy w grupie zawodów k. <i>Brak wartości</i> – oferty pracy w elementarnej grupie zawodów k nie są dostępne, w rezultacie szansa znalezienia pracy jest zerowa, a cecha k jest maksymalnie nadwyżkowa.
Wskaźnik długotrwalego bezrobocia	Wartość wskaźnika informuje o tym, jaki odsetek bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów k stanowią długotrwale bezrobotni. Im większa wartość wskaźnika tym więcej osób jest długotrwale bezrobotnych w danej grupie zawodów.

$WDB_t^k = \frac{DB_t^k}{B_t^k} \times 100$	Przyjmuje wartości od 0% (sytuacja, w której bezrobotni długotrwale nie występują) do 100 % (w przypadku, gdy każdy bezrobotny w elementarnej grupie zawodów k jest długotrwale bezrobotnym).
Wskaźnik płynności bezrobotnych $WPB_t^k = \frac{OB_t^k}{NB_t^k}$	Wartość miernika wskazuje na kierunek i natężenie ruchu bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów k. $WPB_t^k < 1$ – napływ przewyższa odpływ, co oznacza wzrost liczby bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów k. $WPB_t^k = 1$ – odpływ jest równy napływowi (oba niezerowe), przez co liczba bezrobotnych w grupie zawodów k nie ulega zmianie. $WPB_t^k > 1$ – odpływ przewyższa napływ, co oznacza spadek bezrobotnych w zawodzie k. Brak wartości – napływ jest równy zeru.

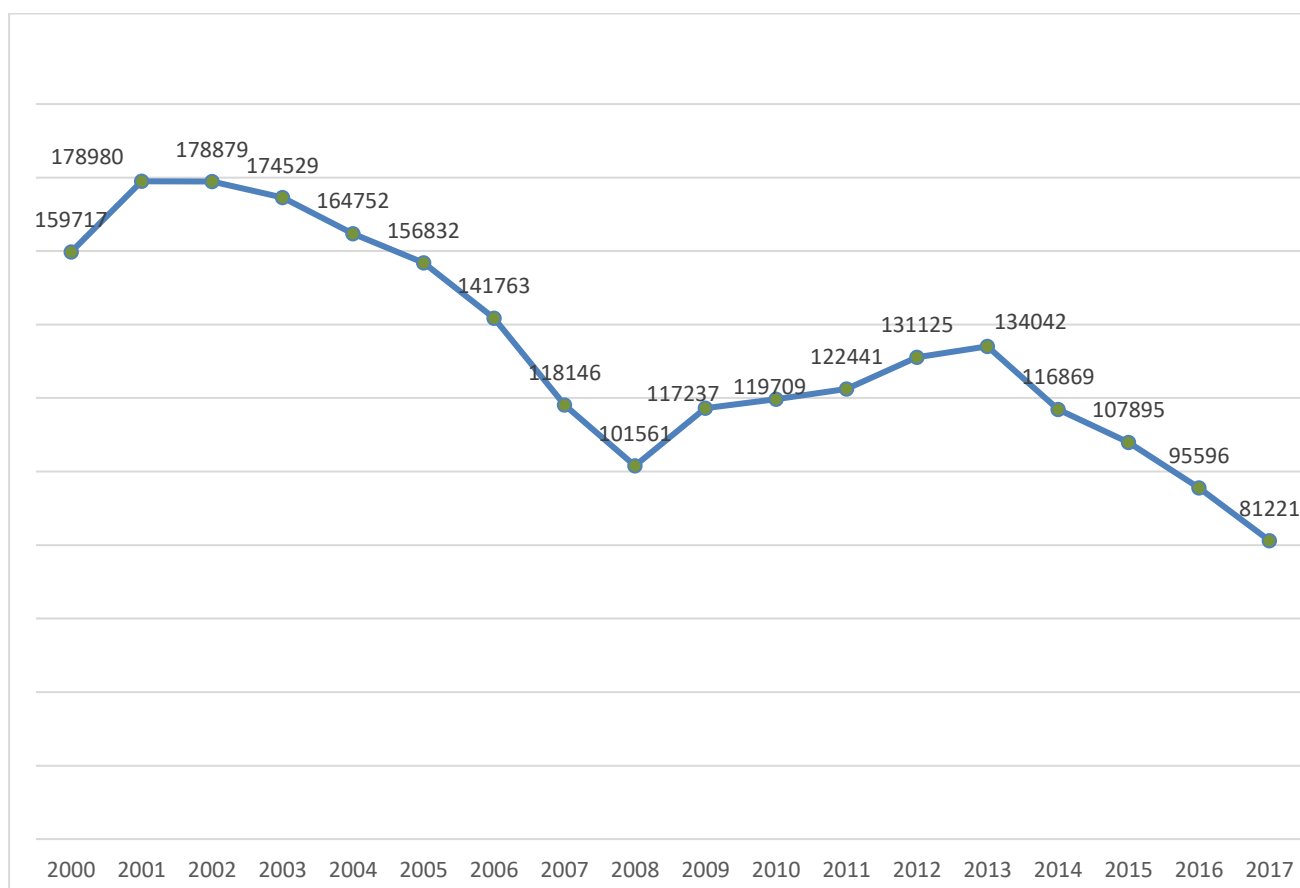
Identyfikacja grup elementarnych zawodów deficytowych i nadwyżkowych następuje poprzez nałożenie dodatkowych warunków na opisane wyżej mierniki:

<i>Grupy zawodów</i>	<i>Wskaźnik dostępności oferty pracy</i>	<i>Wskaźnik długotrwałego bezrobocia</i>	<i>Wskaźnik płynności bezrobotnych</i>
maksymalnie deficytowe	$B/O_t^k = 0$	$WDB_t^k \leq Me$ lub brak wartości	$WPB_t^k \geq 1$ lub brak wartości
deficytowe	$B/O_t^k < 0,9$	$WDB_t^k \leq Me$ lub brak wartości	$WPB_t^k \geq 1$ lub brak wartości
zrównoważone	$0,9 \leq B/O_t^k \leq 1,1$	$WDB_t^k \leq Me$ lub brak wartości	$WPB_t^k \geq 1$ lub brak wartości
nadwyżkowe	$B/O_t^k > 1,1$	$WDB_t^k > Me$	$WPB_t^k < 1$
maksymalnie nadwyżkowe	$B/O_t^k = \text{brak wartości}$	$WDB_t^k > Me$	$WPB_t^k < 1$

1. Analiza ogólnej sytuacji na rynku pracy

W województwie lubelskim w dniu 31 grudnia 2017 r. zarejestrowanych było 81.221 bezrobotnych. W porównaniu do czerwca 2017 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 946 osób tj. 1,1%, a w odniesieniu do liczby bezrobotnych w grudniu 2016 r. o 14.375 osób tj. 15,0%.

Wykres 1. Bezrobocie w województwie lubelskim

Źródło: Sprawozdania MRPiPS-01

Kobiety, w ogólnej liczbie stanowiły 51,0% to o 1,6 pkt procentowego więcej niż w grudniu 2016 r., a o 0,2 pkt. niż w czerwcu 2017 r.

W grudniu 2017 r. odnotowano w naszym województwie najniższą liczbę zarejestrowanych bezrobotnych od 2001 r. (wtedy liczba zarejestrowanych była najwyższa). Spadek w stosunku do zarejestrowanych w grudniu 2001 r. wynosił 97.759 osób to 54,6%.

W województwie lubelskim najliczniejsza jest grupa bezrobotnych posiadających zawód należący do grupy „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”. W dniu 31 grudnia 2017 r. w populacji zarejestrowanych bezrobotnych stanowili 19,8% w stosunku do 2016 r, grupa ta zmniejszyła się o 18,2%.

Tabela 1. Bezrobotni według wielkich grup zawodowych

Grupy zawodów	Bezrobotni zarejestrowani w województwie			
	31 XII 2015 r.	31 XII 2016 r.	31XII 2017 r.	wzrost/ spadek 2017 r./2016r.
Ogółem	107.895	95.596	81.221	14.375
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	445	435	427	-8
Specjaliści	13.643	12.018	10.328	-1.690
Technicy i inny średni personel	14.154	12.699	10.815	-1.884
Pracownicy biurowi	3.651	3.208	2.898	-310
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	16.870	15.382	13.658	-1.724
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	1.954	1.755	1.457	-298
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	22.660	19.713	16.118	-3.595
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	4.947	4.210	3.545	-665
Pracownicy przy pracach prostych	9.652	8.452	6.905	-1.547
Siły zbrojne	54	41	37	-4
Bez zawodu	19.865	17.683	15.033	-2.650

źródło: Załącznik nr 3 do sprawozdania MRPiPS-01 „Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności”

Kolejną grupą o wysokim spadku zarejestrowanego bezrobocia była grupa „bez zawodu”. W grupie tej liczba bezrobotnych w tym okresie zmniejszyła się o 15,0 pkt procentowych. Natomiast najmniejszy spadek odnotowano w grupie „siły zbrojne” o 4 osoby, następnie jedynie o 8 zmniejszyła się liczba zarejestrowanych w przypadku grupy „parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy”.

Tabela 2. Bezrobotni poprzednio pracujący według wielkich grup zawodowych

Nazwa wielkiej grupy zawodów	PUP (zarejestrowani poprzednio pracujący) *		BAEL (bezrobotni poprzednio pracujący) **		Razem
	2016 r.	2017 r.	2016 r.	2017 r.	
Ogółem	71.313	62.693	35.000	47.500	x
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	974	1.011	0	175	x
Specjaliści	3.689	3.505	5.500	3.000	x
Technicy i inny średni personel	4.380	3.927	6.000	3.550	x
Pracownicy biurowi	5.654	4.958	250	2.825	x
Pracownicy usług i sprzedawcy	19.138	17.202	2.000	11.100	x
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	1.041	977	500	1.225	x
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	15.764	13.327	11.500	8.750	x
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	5.189	4.510	1.750	6.375	x
Pracownicy wykonujący prace proste	15.423	13.236	5.500	10.500	x
Siły zbrojne	62	41	2.000		x
wskaźnik struktury wg grup w poszczególnych źródłach					wskaźnik zróżnicowania (PUP vs BAEL)
Ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1,37%	1,61%		0,37%	4,38
Specjaliści	5,17%	5,59%	15,71%	6,32%	0,89
Technicy i inny średni personel	6,14%	6,26%	17,14%	7,47%	0,84
Pracownicy biurowi	7,93%	7,91%	0,71%	5,95%	1,33
Pracownicy usług i sprzedawcy	26,84%	27,44%	5,71%	23,37%	1,17
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	1,46%	1,56%	1,43%	2,58%	0,60
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	22,11%	21,26%	32,86%	18,42%	1,15
Operatorzy, monterzy maszyn i urządzeń	7,28%	7,19%	5,00%	13,42%	0,54
Pracownicy wykonujący prace proste	21,63%	21,11%	15,71%	22,11%	0,96
Siły zbrojne	0,09%	0,07%	5,71%		0,02

* średnia arytmetyczna ze stanów na koniec miesiący

** średnia arytmetyczna z kwartałów

źródło: Tabela1. Bezrobotni w roku 2017 MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Tabela 2 obrazuje bezrobotnych, którzy pracowali przed zarejestrowaniem według wielkich grup zawodowych. Zgodnie z przyjętą metodologią wyliczono strukturę bezrobotnych z systemu Syriusz (PUP) oraz według BAEL. Budowa mierników opiera się na porównaniu i wyliczeniu relacji dwóch, opisanych mierników, w tym wypadku bezrobotnych poprzednio pracujących. Celem takiego wyliczenia jest uzyskanie informacji, którzy bezrobotni konkretnie w jakich wielkich grupach zawodowych rejestrują się w urzędach pracy. Jak wynika więc z obliczeń w PUP najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych przed utratą zatrudnienia

w 2017 r. jak i w 2016 r. pracowało w zawodach należących do grupy „pracownicy usług i sprzedawcy”. Natomiast według systemu BAEL najwięcej osób pracowało w zawodach w 2016 r. „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”, a w 2017 r. „pracownicy usług i sprzedawcy”. Najwyższy wskaźnik zróżnicowania w 2017 r. wynoszący 4,38% odnotowano pomiędzy danymi z PUP i BAEL dla grupy „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”. Najniższy wskaźnik wynoszący niemal 0,02% dla grupy „siły zbrojne”. W 2016 r. najwyższy wskaźnik zróżnicowania wykazano dla grupy „pracownicy biurowi” 11,10%, najniższy także w grupie „siły zbrojne”.

Tabela 3. Elementarne grupy zawodów o największej liczbie bezrobotnych –napływ w 2017 r.

Kod	Elementarne grupy zawodów	Liczba bezrobotnych (napływ w ciągu roku)	Wzrost/spadek 2017 /2016
5223	Sprzedawcy sklepowi (ekspedienty)	7.547	-143
5120	Kucharze	3.095	-228
7231	Mechanicy pojazdów samochodowych	2.999	-111
3115	Technicy mechanicy	2.844	-191
2422	Specjaliści do spraw administracji i rozwoju	2.590	-198
9313	Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie ogólnym	2.196	-166
3314	Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych	1.988	-103
7512	Piekarze, cukiernicy i pokrewni	1.972	-49
7222	Ślusarze i pokrewni	1.967	-207
5141	Fryzjerzy	1.870	+1
7112	Murarze i pokrewni	1.784	-182
2359	Specjaliści nauczania i wychowania gdzie indziej niesklasyfikowani	1.766	-197
5153	Gospodarze budynków	1.735	-93
9329	Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani	1.691	-224
2421	Specjaliści do spraw zarządzania i organizacji	1.493	-115
9112	Pomoce i sprzętaczki biurowe, hotelowe i pokrewne	1.349	-61
4110	Pracownicy obsługi biurowej	1.269	-124
7531	Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni	1.263	-11
4321	Magazynierzy i pokrewni	1.194	-1
2330	Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (z wyjątkiem nauczycieli kształcenia zawodowego)	1.154	-200

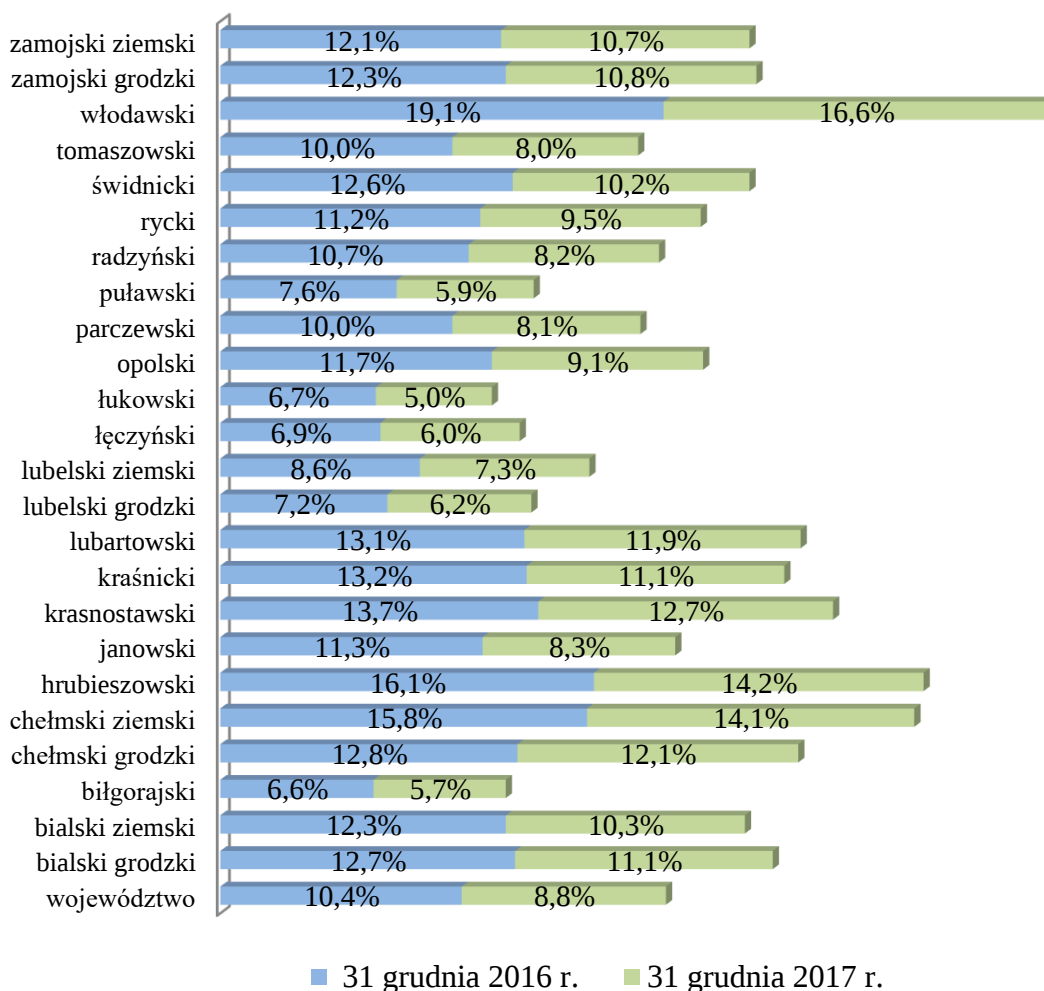
źródło: Opis_1.2 Grupy zawodów, w których liczba bezrobotnych (napływ) jest największa w 2017 roku .MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Wśród grup elementarnych o największej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w ciągu 2017 r. znalazły się te grupy, które były także wskazane w 2016 r. W grupach tych odnotowano w 2017 r. spadek liczby zarejestrowanych w odniesieniu do 2016 r., jedynie w grupie fryzjerzy

nastąpił nieznaczny wzrost o 1 osobę. Rozpatrując powyższe grupy (Tabela 3.) pod względem wykształcenia, które jest niezbędne do wykonywania pracy w poszczególnych zawodach, zdecydowanie dominują te, w których wymagane jest wykształcenie średnie zawodowe lub zasadnicze. Znalazły się także grupy zawodów wymagających wykształcenia wyższego, a pochodzący z wielkiej grupy zawodów „specjaliści”.

O zmianach zachodzących na wojewódzkim rynku pracy nie świadczy tylko liczba zarejestrowanych w ewidencji urzędów pracy. Kolejnym czynnikiem świadczącym o skali tego zjawiska jest m.in. wielkość wskaźnika liczonego jako udział bezrobotnych w populacji aktywnych zawodowo tj. stopa bezrobocia.

Wykres 2. Stopa bezrobocia w powiatach i województwie lubelskim

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

W końcu grudnia 2017 r. analizowany wskaźnik dla województwa wynosił 8,8% (tyle samo w czerwcu). W stosunku do grudnia roku 2016 był niższy o 1,6 pkt. 31 grudnia 2017 r. najwyższe wskaźniki stopy bezrobocia charakteryzowały powiaty: włodawski 16,6% (spadek o 2,5 pkt procentowego w stosunku do grudnia 2016 r.), chełmski ziemski 14,1% (spadek o 1,7 pkt procentowego), hrubieszowski 14,2% (spadek o 1,9 pkt).

Najniższe natomiast w powiatach: biłgorajskim 5,7% (spadek o 0,9 pkt), łukowskim 5,0% (spadek 1,7 pkt.), łączyńskim 6,0% (spadek o 0,9 pkt). Podsumowując, wielkość omawianego wskaźnika w grudniu 2017 r. była niższa we wszystkich powiatach w odniesieniu do grudnia 2016 r.

Tabela 4. Płynność bezrobocia w województwie lubelskim

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych		Napływ do ewidencji bezrobotnych	Wylączeni z ewidencji	
	Ogółem	Kobiety		Ogółem	w tym z powodu podjęcia pracy
I półrocze 2016 r.	95.799	47.272	61.246	73.342	32.693
II półrocze 2016 r.	95.596	47.184	70.018	70.221	35.673
I półrocze 2017 r.	82.167	41.703	57.439	70.868	29.896
II półrocze 2017r.	81.221	41.455	66.830	67.776	33.414

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań MPiPS-01

W ciągu 2017 r. do ewidencji urzędów pracy zgłosiło się 124.269 osób, to mniej niż w 2016 r. o 6.995 osób tj. 5,3 %. Wyrejestrowano 138.644 osoby, w tym 63.310 z powodu podjęcia pracy, tj. 45,7% wyrejestrowanych. Natomiast w 2016 r. liczba wyrejestrowanych to 143.563 osoby, w tym 68.366, tj. 47,6% z powodu podjęcia zatrudnienia.

Wolne miejsca pracy zgłoszone w BIP

W celu powszechnego udostępniania informacji publicznej w postaci elektronicznej został opracowany Biuletyn Informacji Publicznej. Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady dostępu do informacji publicznej jest Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz. U. Nr 182, poz. 1228.

Biuletyn ten składa się z witryn www, na których władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne udostępniają informacje publiczne wymagane przez polskie prawo. Na stronie udostępnione są: adresy stron BIP podmiotów zobowiązanych do prowadzenia Biuletynu, podstawowe dane teleadresowe tych podmiotów, informacje o przetargach oraz oferty pracy.

Zgodnie z sugestiami zamieszczonymi w nowych zaleceniach metodycznych „Prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy” Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie przeanalizował wolne miejsca pracy od stycznia do grudnia 2017 r. zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej dla każdego z powiatów województwa lubelskiego. W ciągu analizowanego okresu zgłoszono 550 (w 2016 r. – 415, w 2015 r.- 365) ofert pracy. Wolne miejsca pracy zgłaszane przez instytucje publiczne przede wszystkim dotyczyły zawodów należących do grupy pierwszej „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” oto one:

- ✓ dyrektor (placówek szkolnych, bibliotek, przedszkoli) -46 ofert
- ✓ inspektor oraz podinspektor -117
- ✓ kierownik -19
- ✓ sekretarz gminy-3.

W grupie drugiej „specjaliści”, m.in. odnotowano wolne miejsca dla zawodu:

- ✓ lekarz specjalista II w zakresie pediatrii lub neonatologii
- ✓ główny księgowy - 19,
- ✓ księgowy - 13
- ✓ pielęgniarka - 7
- ✓ specjalista (w sprawach finansowych, inwestycyjnych, przygotowania imprez, kadrowo – kancelaryjnych, bhp) - 21
- ✓ nauczyciel (biologii, fizyki, matematyki, plastyki, biblioteki) asystentów nauczycieli, nauczycieli wychowania przedszkolnego - 8 ofert,
- ✓ geodeta -3
- ✓ pielęgniarka - 7
- ✓ informatyk - 6
- ✓ psycholog - 3
- ✓ radca prawny -5
- ✓ specjalista (finansowi, księgowi, budowlani itp.) - 21

W grupie trzeciej „technicy i inny średni personel” oraz czwartej „pracownicy biurowi”. znalazły się m.in. następujące wolne miejsca pracy:

- ✓ stanowiska urzędnicze (w dziedzinach: baz danych, drogownictwa, finansowo – księgowych, obsługi informatycznej, programowania, projektów, promocji turystyki i rekreacji) -75 ofert,
- ✓ pracownik socjalny - 6
- ✓ asystent rodziny - 7
- ✓ opiekun osoby starszej - 3.

Nie odnotowano ofert dla grupy piątej „pracownicy usług i sprzedawcy”, szóstej „rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”, siódmej „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”, ósmej „operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”.

Sporadycznie zgłaszano wolne miejsca pracy dla zawodów skupionych w grupie dziewiątej „pracownicy przy pracach prostych”. W ciągu 2017 r. odnotowano tylko trzy oferty należące do tej grupy, a dotyczyły zawodów sprzątaczką i robotnik gospodarczy.

1.2 Popyt na pracę

W ciągu 2017 r. w województwie lubelskim przeciętna liczba pracujących wynosiła 472,6 tys. to więcej niż w 2016 r. o 3,8 tys. Zdecydowanie najwięcej pracujących odnotowano w III kwartale omawianego roku. Jak wykazano w Tabeli 5 w województwie dominowali pracujący w grupie zawodowej „specjaliści”. Przeciętna roczna liczba pracujących w tej grupie to 114,3 tys. (więcej niż w 2016 r. o 4,5tys.). Kolejną grupę o wysokim zatrudnieniu, o przeciętnej rocznej 76,7 tys. stanowiły zawody skumulowane w grupie „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” (wzrost o 11,5 tys.). Najmniej pracujących na Lubelszczyźnie (mimo zdecydowanie rolniczego charakteru województwa) wykazuje grupa „rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” o przeciętnej rocznej pracujących jedynie 1,2 tys. (nie odnotowano zmian w stosunku do 2016 r.). **Największy spadek** przeciętnej liczby pracujących w 2017 r. , w stosunku do pracujących w 2016 r. odnotowano w grupie „pracownicy usług i sprzedawcy” o 13,9 tys. następnie w grupie „operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” o 3,1 tys., „pracownicy wykonujący prace proste” o 2,0 tys., „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” o 1,8 tys.

Wzrost przeciętnej liczby pracujących odnotowano w czterech grupach największy w grupie „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” o 11,5 tys.. W dalszej kolejności znalazły się grupy: „pracownicy biurowi” o 5,0 tys., „specjaliści” o 4,5 tys., „technicy i inny średni personel” o 3,4 tys. .

Tabela 5. Podstawowe charakterystyki rynku pracy (w tys. osób) według wielkich grup zawodów w 2017 roku (stan na koniec kwartału)

Nazwa wielkiej grupy zawodów	Okres sprawozdawczy	Liczba pracujących	Liczba wolnych miejsc pracy	Wskaźnik wolnych miejsc pracy (w %)
Przedstawiciele władz publicznych , wyżsi urzędnicy i kierownicy	I kwartał	32,3	0,1	0,20
	II kwartał	32,2	0,0	0,09
	III kwartał	34,2	0,1	0,24
	IV kwartał	31,8	0,1	0,17
	przeciętna w roku	32,6	0,1	0,17
Specjaliści	I kwartał	114,9	0,4	0,32
	II kwartał	113,3	0,4	0,37
	III kwartał	115,3	0,4	0,32
	IV kwartał	113,8	0,5	0,40
	przeciętna w roku	114,3	0,4	0,35
Technicy i inny średni personel	I kwartał	41,1	0,1	0,36
	II kwartał	43,5	0,2	0,34
	III kwartał	43,3	0,2	0,35
	IV kwartał	43,3	0,1	0,26
	przeciętna w roku	42,8	0,1	0,33
Pracownicy biurowi	I kwartał	58,9	0,4	0,66
	II kwartał	52,6	0,4	0,81
	III kwartał	54,6	0,2	0,45
	IV kwartał	54,1	0,3	0,55
	przeciętna w roku	55,0	0,3	0,62
Pracownicy usług i sprzedawcy	I kwartał	56,5	0,4	0,78
	II kwartał	58,3	0,2	0,37
	III kwartał	56,2	0,2	0,35
	IV kwartał	56,0	0,2	0,43
	przeciętna w roku	56,8	0,3	0,48
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	I kwartał	1,1	0,0	0,00
	II kwartał	1,4	0,0	0,00
	III kwartał	1,1	0,0	0,00
	IV kwartał	1,1	0,0	0,00
	przeciętna w roku	1,2	0,0	0,00
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	I kwartał	74,1	1,4	1,85
	II kwartał	75,6	1,0	1,30
	III kwartał	78,0	0,5	0,63
	IV kwartał	79,1	1,1	1,42
	przeciętna w roku	76,7	1,0	1,30
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	I kwartał	48,8	0,4	0,86
	II kwartał	48,7	1,0	1,96

	III kwartał	52,3	0,9	1,77
	IV kwartał	51,7	0,7	1,31
	przeciętna w roku	50,4	0,8	1,48
Pracownicy wykonujący prace proste	I kwartał	40,2	0,4	0,96
	II kwartał	42,8	0,3	0,64
	III kwartał	43,8	0,3	0,60
	IV kwartał	44,7	0,1	0,23
	przeciętna w roku	42,9	0,3	0,60
Ogółem	I kwartał	467,9	3,6	0,77
	II kwartał	468,3	3,5	0,74
	III kwartał	478,8	2,7	0,57
	IV kwartał	475,6	3,1	0,65
	przeciętna w roku	472,6	3,2	0,68

źródło: 06_Opis_MRPiPS Tabela 3 Podstawowe charakterystyki rynku pracy (w tys. osób) według wielkich zawodów w 2017 roku (stan na koniec kwartału strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>)

Przeciętny roczny wskaźnik liczby wolnych miejsc pracy w poszczególnych grupach kształtował się od 0,0 dla grupy „rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy” do 1,48 dla grupy „operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”.

Natomiast w poszczególnych kwartałach największa rozpiętość procentowa wolnych miejsc pracy odnotowana została w grupie: „pracownicy wykonujący prace proste”. W I kwartale odnotowano 0,96 % wskaźnik wolnych miejsc pracy, w ciągu poszczególnych miesięcy 2017 r. następował spadek i w IV kwartale wskaźnik wolnych miejsc pracy w zawodach tej grupy wyniósł 0,23% , co jest jednoznaczne ze spadkiem możliwości podjęcia pracy w zawodach tej grupy.

Tabela 6. Zlikwidowane i nowo utworzone miejsca pracy (w tys.) w 2017 roku (stan w okresie sprawozdawczym)

Okres sprawozdawczy	Nowo utworzone miejsca pracy (2)	Zlikwidowane miejsca pracy (3)	Płynność miejsc pracy (2)-(3)
I kwartał	7,3	2,9	4,4
II kwartał	5,8	1,7	4,1
III kwartał	6,4	2,9	3,6
IV kwartał	5,1	3,4	1,7
przeciętna w roku	6,2	2,7	3,4

źródło: 06_MRPiPS Tabela 4. Zlikwidowane i nowo utworzone miejsca pracy (w tys.) w 2017 roku (w okresie sprawozdawczym) strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Przeciętna płynność miejsc pracy w 2017 r. w województwie lubelskim wynosiła 6,2 (w poprzednim roku 3,7). Najwięcej miejsc pracy w 2016 r. utworzono w III kwartale, najmniej w IV, natomiast w 2017 r. w I było najwięcej a w III kwartale najmniej.

2. Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Najważniejszy element prowadzenia monitoringu to rankingi zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Celem rankingów jest zdefiniowanie elementarnych grup zawodów charakteryzujących się deficytem, równowagą bądź nadwyżką na rynku pracy. Zestawienie strony popytowej i podażowej stanowi konstrukcję rankingu. Jako stronę podażową przyjęto liczbę bezrobotnych zarejestrowaną w urzędach pracy województwa, stronę popytową liczbę wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (zgłaszanych do PUP, pobranych z internetowych serwisów rekrutacyjnych oraz zamieszczonych w BIP). Takie przedstawienie grup zawodów pozwala na wytyczenie kierunków, wprowadzenia właściwych zmian i działań w szkolnictwie, poradnictwie zawodowym.

Zdecydowanie największy „ruch” w ewidencji bezrobotnych w 2017 r. zachodził w grupie elementarnej „monterzy budownictwa wodnego”. Wskaźnik płynności bezrobotnych tej grupy to 4,0.

Tabela7. Grupy zawodów, dla których wskaźnik płynności bezrobotnych jest najwyższy w 2017 roku

Kod	Elementarne grupy zawodów	Wskaźnik płynności bezrobotnych
7117	Monterzy budownictwa wodnego	4,00
2212	Lekarze specjaliści (ze specjalizacją II stopnia lub tytułem specjalisty)	2,67
6129	Hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani	2,07
1223	Kierownicy do spraw badań i rozwoju	2,00
1343	Kierownicy w instytucjach opieki nad osobami starszymi	2,00
1345	Kierownicy w instytucjach edukacyjnych	2,00
3118	Kreślarze	2,00
6122	Hodowcy drobiu	2,00
6223	Rybacy morscy	2,00
7319	Rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani	2,00
8157	Operatorzy maszyn do prania	1,88
8171	Operatorzy urządzeń do wyrobu masy papierniczej i produkcji papieru	1,73
6221	Hodowcy ryb	1,67
9212	Robotnicy wykonujący prace proste w hodowli zwierząt	1,62
3153	Piloci statków powietrznych i personel pokrewny	1,61
2222	Pielęgniarki z tytułem specjalisty	1,60
3154	Kontrolerzy ruchu lotniczego i personel pokrewny	1,60
1349	Kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani	1,56
4223	Operatorzy centrali telefonicznych	1,53
2262	Lekarze dentyści specjaliści (ze specjalizacją II stopnia lub tytułem specjalisty)	1,50
3353	Urzędnicy do spraw świadczeń społecznych	1,50
7513	Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich	1,50
8122	Operatorzy urządzeń do obróbki powierzchniowej metali i nakładania powłok	1,50

8151	Operatorzy maszyn przędzalniczych i pokrewni	1,50
8212	Monterzy sprzętu elektrycznego	1,50
9216	Robotnicy wykonujący prace proste w rybołówstwie i zakładach akwakultury	1,50
9520	Uliczni sprzedawcy produktów (z wyłączeniem żywności o krótkim terminie przydatności do spożycia)	1,50

źródło: 06Tabela 16. Bezrobotni, oferty pracy oraz mierniki stosowane w monitoringu w 2017 roku według elementarnych grup zawodów MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Zerowa płynność bezrobotnych w 2017 r. charakteryzowała następujące grupy:

0210 Podoficerowie sił zbrojnych
1222 Kierownicy do spraw reklamy i public relations
3135 Kontrolerzy (sterowniczy) procesów metalurgicznych
3354 Urzędnicy organów udzielających licencji
6310 Rolnicy produkcji roślinnej pracujący na własne potrzeby
8132 Operatorzy urządzeń do produkcji materiałów światłoczułych i obróbki filmów
9623 Odczytujący liczniki i wybierający monety z automatów
1312 Kierownicy produkcji w zakładach akwakultury i rybołówstwie
1342 Kierownicy w instytucjach opieki zdrowotnej
1344 Kierownicy w instytucjach pomocy społecznej
2232 Położne z tytułem specjalisty
2252 Lekarze weterynarii specjaliści
2295 Optometryści
2354 Nauczyciele muzyki w placówkach pozaszkolnych
3121 Osoby dozoru ruchu w górnictwie
3133 Kontrolerzy (sterowniczy) procesów w przemyśle chemicznym
3134 Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przeróbki ropy naftowej i gazu
5412 Strażnicy w zakładach dla nieletnich
6222 Rybacy śródlądowi
7542 Strzałowcy i pokrewni
9123 Zmywacze okien

Wskaźnik długotrwałego bezrobocia informuje o tym, jaki odsetek bezrobotnych w danej grupie elementarnej (bądź zawodzie) stanowią długotrwanie bezrobotni. Im większa wartość wskaźnika, tym więcej osób pozostaje długotrwanie bezrobotnych. Najlepsza sytuacja jest wtedy, gdy wartość wskaźnika wynosi 0, gdyż nie ma bezrobotnych pozostających długotrwanie bez pracy. Najtrudniejsza, gdy wynosi 100% bowiem oznacza to, że wszyscy zarejestrowani bezrobotni w grupie (bądź w zawodzie) pozostają bez pracy długotrwanie.

W województwie lubelskim w 2017 r. odnotowano 12 (21 w 2016 r.) grup elementarnych ze wskaźnikiem długotrwałego bezrobocia wynoszącym 100 % oto one:

- ✓ Kierownicy w górnictwie
- ✓ Aktorzy
- ✓ Kontrolerzy (sterowniczy) procesów w przemyśle chemicznym
- ✓ Technicy urządzeń ruchu lotniczego
- ✓ Sekretarze prawni
- ✓ Urzędnicy do spraw świadczeń społecznych
- ✓ Modelki i modele

- ✓ Hodowcy ryb
- ✓ Rybacy morscy
- ✓ Monterzy budownictwa wodnego
- ✓ Zmywacze okien
- ✓ Robotnicy wykonujący prace proste w rybołówstwie i zakładach akwakultury.

Tabela 8. Grupy zawodów, dla których wskaźnik długotrwałego bezrobocia jest najwyższy (niższy niż 100%) w 2017 roku

Kod	Elementarne grupy zawodów	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia
3324	Pośrednicy handlowi	90,00
6129	Hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani	88,46
5212	Uliczni sprzedawcy żywności	83,33
7116	Robotnicy budowy dróg	83,33
6330	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby	82,00
4414	Technicy archiwiści i pokrewni	80,00
8122	Operatorzy urządzeń do obróbki powierzchniowej metali i nakładania powłok	80,00
9332	Prowadzący pojazdy ciągnięte przez zwierzęta	80,00
9520	Uliczni sprzedawcy produktów (z wyłączeniem żywności o krótkim terminie przydatności do spożycia)	80,00
8312	Dyżurni ruchu, manewrowi i pokrewni	78,95
5329	Pracownicy opieki osobistej w ochronie zdrowia i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani	78,57
6112	Sadownicy	78,57
7317	Rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewnych materiałów	78,57
7513	Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich	77,78
8311	Maszyniści kolejowi i metra	76,92
6114	Rolnicy upraw mieszanych	76,60
1349	Kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani	76,47
7535	Wyprawiacze skór, garbarze i pokrewni	76,32
7537	Kaletnicy, rymarze i pokrewni	76,00
6111	Rolnicy upraw polowych	75,85
1431	Kierownicy do spraw sportu, rekreacji i rozrywki	75,00
2656	Prezenterzy radiowi, telewizyjni i pokrewni	75,00
5151	Pracownicy obsługi technicznej biur, hoteli i innych obiektów	75,00
7133	Robotnicy czyszczący konstrukcje budowlane i pokrewni	75,00
7544	Robotnicy zwalczania szkodników i chwastów	75,00
8182	Maszyniści kotłów parowych i pokrewni	75,00
9613	Zamiatacze i pokrewni	74,77
4223	Operatorzy centrali telefonicznych	74,36
5322	Pracownicy domowej opieki osobistej	74,35

źródło: 06 Tabela 16. Bezrobotni, oferty pracy oraz mierniki stosowane w monitoringu w 2017 roku według elementarnych grup zawodów MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Metodologia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych obowiązująca od 2015 roku zakłada **badanie ofert pracy**, nie tylko zgłaszanych do Powiatowego Urzędu Pracy, ale także ofert podmiotów publicznych oraz ofert zamieszczanych na portalach rekrutacyjnych.

Tabela 9. Oferty pracy w 2017 roku

Kod grupy zawodów	Nazwa wielkiej grupy zawodów	CBOP (PUP+OHP+ EURES)	Internet	Razem
	w liczbach bezwzględnych			
	Ogółem	77154	11986	89140
1	Przedstawiciele władz publicznych , wyżsi urzędnicy i kierownicy	355	955	1310
2	Specjaliści	4816	4570	9386
3	Technicy i inny średni personel	6922	2052	8974
4	Pracownicy biurowi	10365	1221	11586
5	Pracownicy usług i sprzedawcy	17532	1799	19331
6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	1164	14	1178
7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	12938	570	13508
8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8877	672	9549
9	Pracownicy wykonujący prace proste	14185	133	14318
0	Siły zbrojne	0	0	0
	wskaźnik struktury według źródeł			
1	Przedstawiciele władz publicznych , wyżsi urzędnicy i kierownicy	27,10%	72,90%	100%
2	Specjaliści	51,31%	48,69%	100%
3	Technicy i inny średni personel	77,13%	22,87%	100%
4	Pracownicy biurowi	89,46%	10,54%	100%
5	Pracownicy usług i sprzedawcy	90,69%	9,31%	100%
6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	98,81%	1,19%	100%
7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	95,78%	4,22%	100%
8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	92,96%	7,04%	100%
9	Pracownicy wykonujący prace proste	99,07%	0,93%	100%
0	Siły zbrojne			
	wskaźnik struktury wg grup w poszczególnych źródłach			Wskaźnik różnicowania (PUP vs. Internet)
1	Przedstawiciele władz publicznych , wyżsi urzędnicy i kierownicy	0,46%	7,97%	0,06
2	Specjaliści	6,24%	38,13%	0,16
3	Technicy i inny średni personel	8,97%	17,12%	0,52
4	Pracownicy biurowi	13,43%	10,19%	1,32
5	Pracownicy usług i sprzedawcy	22,72%	15,01%	1,51
6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	1,51%	0,12%	12,92
7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	16,77%	4,76%	3,53
8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	11,51%	5,61%	2,05
9	Pracownicy wykonujący prace proste	18,39%	1,11%	16,57
0	Siły zbrojne	0,00%	0,00%	

źródło: 06 Tabela 2. Oferty pracy w 2017 roku MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Jak obrazuje Tabela 9 w ciągu roku 2017 dla województwa lubelskiego zgromadzono 89.140 (w 2016 r. 82.097) ofert pracy. Najwięcej napłynęło ofert dla grupy „pracownicy usług i sprzedawcy” 19.331 tj. 21,7% (17.847 tj. 21,7% w 2016 r.) wszystkich ofert, następnie „pracowników wykonujących prace proste” 14.318 tj. 16,1% (14.669 tj. 17,9% w 2016 r.) jak co roku najmniej ofert zgłaszanych jest dla „rolników, ogrodników, leśników i rybaków” 1.178 w 2017 r. tj. 1,3% ogółu zgłoszonych ofert, w 2016 r. 1.833 tj. 2,2%.

Zawody deficytowe charakteryzują się większą liczbą dostępnych ofert pracy niż wynosi średni stan bezrobotnych w danym okresie sprawozdawczym, tj. w ciągu roku (wskaźnik dostępności oferty pracy mniejszy niż 0,9). Dodatkowo konieczne jest, aby odsetek długotrwale bezrobotnych nie przekraczał mediany (wartość przeciętnej środkowej), a odpływ przewyższał napływ, bądź był mu równy (wskaźnik płynności bezrobotnych większy lub równy 1 albo brak wartości). Wymienione warunki muszą być spełnione jednocześnie, by daną grupę uznać za deficytową w danym okresie. Jeśli którykolwiek z trzech warunków nie jest spełniony dana grupa zawodów nie wchodzi do rankingu i nie podlega dalszej analizie.

Zawody maksymalnie deficytowe wyróżniają się brakiem bezrobotnych w danym okresie sprawozdawczym.

Tabela 10. Grupa elementarna – zawody deficytowe w województwie lubelskim 2017 r.

Kod	Elementarna grupa zawodów	Średniomiesięczna liczba bezrobotnych	Średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy	Wskaźnik dostępności ofert pracy	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia	Wskaźnik płynności bezrobotnych	Odsetek ofert subsydiowanych w CBOP (PUP+OHP+EURES)	Odsetek miejsc aktywizacji zawodowej (%)
3334	Agenci i administratorzy nieruchomości	4,67	24,83	0,19	33,33	1,11	50,00	42,31
7549	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani	5,83	28,08	0,21	42,86	1,00	16,51	4,59
2514	Programiści aplikacji	22,58	94,92	0,24	20,00	1,02	20,73	15,85
2433	Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)	79,50	173,92	0,46	35,82	1,07	43,39	26,15
4222	Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)	40,08	85,83	0,47	34,21	1,00	8,54	0,41
2521	Projektanci i administratorzy baz danych	5,42	11,00	0,49	50,00	1,20	60,00	50,00

6340	Rybacy i zbieracze pracujący na własne potrzeby	41,00	83,00	0,49	48,84	1,07	0,16	0,16
8219	Monterzy gdzie indziej niesklasyfikowani	84,17	135,67	0,62	47,06	1,02	23,11	11,76
2412	Doradcy finansowi i inwestycyjni	33,83	53,92	0,63	42,31	1,06	19,63	16,82
5312	Asystenci nauczycieli	40,25	60,92	0,66	45,71	1,11	67,95	46,74
6121	Hodowcy zwierząt gospodarskich i domowych	6,92	7,83	0,88	50,00	1,18	11,76	5,88

źródło:06 Tabela 5.2. Ranking elementarnych grup zawodów deficytowych w 2017 roku MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

W Tabeli 10 wskazano grupy deficytowe w 2017 r. Zawody z grupy: „specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych” i „rybacy i zbieracze pracujący na własne potrzeby”, „doradcy finansowi i inwestycyjni”, należały do deficytowych także w 2016 r. .

Zawody zrównoważone charakteryzują się zbliżoną liczbą bezrobotnych i dostępnych ofert pracy w danym okresie sprawozdawczym. Ponadto wskazane jest aby odsetek długotrwale bezrobotnych w danym zawodzie nie przekraczał mediany (Me). Odpływ bezrobotnych powinien przekraczać ich napływ lub być równy w danym okresie sprawozdawczym.

Tabela 11. Grupy zawodów zrównoważonych w 2017 r.

Kod	Elementarna grupa zawodów	Średniomiesięczna liczba bezrobotnych	Średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy	Wskaźnik dostępności ofert pracy	Odsetek ofert subsydiowanych w CBOP (PUP+OHP+EURES) (%)	Odsetek miejsc aktywizacji zawodowej (%)
3322	Przedstawiciele handlowi	259,58	278,50	0,93	20,82	7,33
2271	Diagności laboratoryjni bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji	4,75	4,50	1,06	35,29	29,41
9612	Sortowacze odpadów	19,00	17,50	1,09	21,43	15,71

źródło: Tabela 6. Grupy zawodów zrównoważonych w 2017 roku MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

W Tabeli 11 wskazano grupy zawodów uznanych za zrównoważone w 2017 r.. W 2016 r. roku zawody należące do zrównoważonych były odnotowane w dwu grupach: „ankieterzy” i „kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani”.

Zawód nadwyżkowy charakteryzują wskaźniki: liczba bezrobotnych przewyższa liczbę ofert, bezrobocie długotrwale wyższe niż mediana (Me), niski odpływ, a więc wysoki napływ

w danym okresie sprawozdawczym. W województwie lubelskim w 2017 r. liczba zawodów zarejestrowanych do grup elementarnych, a zakwalifikowanych do nadwyżkowych wynosiła 13, natomiast w roku poprzednim 14.

Tabela 12. Ranking elementarnych grup zawodów nadwyżkowych w 2017 r.

Kod	Elementarna grupa zawodów	Średniomiesięczna liczba bezrobotnych	Średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy	Wskaźnik dostępności ofert pracy	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia	Wskaźnik płynności bezrobotnych	Odsetek ofert subsydiowanych w CBOP (PUP+OHP+EURES) (%)	Odsetek miejsc aktywizacji zawodowej (%)
2654	Producenci filmowi, reżyserzy i pokrewni	6,42	0,08	77,00	66,67	0,71	100,00	100,00
4322	Placiści produkcyjni	14,92	0,42	35,80	60,00	0,89	60,00	40,00
6112	Sadownicy	12,25	0,42	29,40	78,57	0,92	0,00	0,00
3131	Operatorzy urządzeń energetycznych	30,33	2,08	14,56	56,25	0,87	4,00	4,00
4225	Pracownicy biur informacji	17,00	1,42	12,00	62,50	0,90	52,94	52,94
5211	Sprzedawcy na targowiskach i bazarach	31,67	3,17	10,00	54,29	0,83	50,00	33,33
8181	Operatorzy urządzeń do produkcji wyrobów szklanych i ceramicznych	29,92	3,00	9,97	58,06	0,98	22,22	8,33
4213	Pracownicy lombardów i instytucji pożyczkowych	4,33	0,50	8,67	60,00	0,86	33,33	16,67
7514	Robotnicy przetwórstwa surowców roślinnych	75,58	11,08	6,82	67,57	0,98	27,08	18,75
3356	Funkcjonariusze służby więziennej	7,50	2,67	2,81	54,55	0,79	0,00	0,00
1222	Kierownicy do spraw reklamy i public relations	2,33	1,08	2,15	66,67	0,00	0,00	0,00
3321	Agenci ubezpieczeniowi	37,58	20,58	1,83	58,97	0,90	51,81	36,14
8159	Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzanych gdzie	10,25	7,25	1,41	58,33	0,78	9,62	5,77

	indziej niesklasyfikowani							
--	------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

źródło: Tabela 7.2 Ranking elementarnych grup zawodów nadwyżkowych w 2017 roku MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Jeszcze trudniejsza sytuacja, ze znalezieniem zatrudnienia jest wtedy gdy osoba bezrobotna posiada zawód, którego nie poszukują pracodawcy. W danym okresie sprawozdawczym statystyki nie odnotowują ofert tj. wskaźnik dostępności oferty pracy nie przyjmuje żadnych wartości.¹ Taki zawód to **zawód maksymalnie nadwyżkowy**.

Tabela 13. Ranking elementarnych grup zawodów nadwyżkowych w 2017 r. – maksymalna nadwyżka*

Kod	Elementarna grupa zawodów	Liczba bezrobotnych
1330	Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych	8
9332	Prowadzący pojazdy ciągnięte przez zwierzęta	4
6310	Rolnicy produkcji roślinnej pracujący na własne potrzeby	2
* W przypadku maksymalnej nadwyżki liczba ofert pracy równa jest zero. W rezultacie wskaźnik dostępności ofert pracy nie przyjmuje wartości. Z tego względu zaleca się prezentację tej grupy według malejącej przeciętnej miesięcznej liczby bezrobotnych.		

źródło: źródło: 06_Tabela 7.1. Ranking elementarnych grup zawodów nadwyżkowych w 2017 roku MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

W 2016 r. nadwyżką cechowały się dwie grupy zawodów : „hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani” i „uliczni sprzedawcy żywności”.

3. Analiza umiejętności i uprawnień

Na rynku pracy niezwykle ważne oprócz wyuczonego zawodu jest posiadanie umiejętności oraz uprawnień. Zestawienie umiejętności i uprawnień powinno być rozpatrywane od strony popytowej oraz podaźowej. Takie zestawienie pozwoli na wskazanie niedopasowań w strukturze kwalifikacyjno – zawodowej. Najkorzystniejsza sytuacja na rynku pracy występuje wtedy gdy większość uprawnień i kwalifikacji poszukiwanych przez pracodawców pokrywa się z tymi jakie posiada potencjalny pracownik lub zarejestrowany bezrobotny. Wtedy można mówić o równowadze na rynku, jeśli zaś uprawnienia zamieszczone w ofertach pracy są inne niż posiadane przez bezrobotnych czy poszukujących pracy to wyraźny wniosek o niedopasowaniu struktury kwalifikacyjno-zawodowej do potrzeb rynku pracy. W tabeli dokonano analizy podaźowej i popytowej uprawnień i umiejętności.

¹ Opracowanie nowych zaleceń metodycznych. Prowadzenia Monitoringu Zawodów deficytowych i Nadwyżkowych na lokalnym Rynku Pracy . Instytut Nauk Społecznych str. 57.

W grupie pierwszej „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” najczęściej zarejestrowanych bezrobotnych deklaroowało, że posiada umiejętność współpracy w zespole 9,45 % (w 2016 r. 4,48%) bezrobotnych tej grupy. Natomiast pracodawcy wśród przyszłych pracowników widzieli by tych którzy posiadają umiejętność komunikacji ustnej – czyli są komunikatywni.

Grupa druga „specjaliści” podobnie jak w grupa pierwsza zdominowana jest przez osoby z umiejętnością współpracy w zespole (na tą umiejętność wskazywali także bezrobotni w 2016 r.). Pracodawcy poszukiwali pracowników komunikatywnych oraz z umiejętnością planowania pracy własnej.

Tabela 14. Umiejętności i uprawnienia według wielkich grup zawodów w 2017 roku

Kod grupy zawodów	Wielka grupa zawodów	Strona podaźowa rynku pracy		Strona popytowa rynku pracy	
		Umiejętności posiadane przez bezrobotnych	Odsetek bezrobotnych (%)*	Umiejętności wymagane w ofertach pracy	Odsetek ofert pracy (%)**
1	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	Współpraca w zespole	9,45	Komunikacja ustna/komunikatywność	1,48
		Planowanie i organizacja pracy własnej	6,45	Przedsiębiorczość, inicjatywność, kreatywność	1,05
		Komunikacja ustna/komunikatywność	6,22	Znajomość języków obcych	1,05
		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	5,07	Planowanie i organizacja pracy własnej	0,98
		Obsługa komputera i wykorzystanie internetu	4,84	Zarządzanie ludźmi/przywództwo	0,98
2	Specjaliści	Współpraca w zespole	9,93	Komunikacja ustna/komunikatywność	1,22
		Obsługa komputera i wykorzystanie internetu	8,58	Planowanie i organizacja pracy własnej	0,61
		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	7,81	Wyszukiwanie informacji, analiza i wyciąganie wniosków	0,59
		Wyszukiwanie informacji, analiza i wyciąganie wniosków	6,82	Współpraca w zespole	0,52
		Planowanie i organizacja pracy własnej	6,22	Przedsiębiorczość, inicjatywność, kreatywność	0,35
3	Technicy i inny średni personel	Współpraca w zespole	7,46	Komunikacja ustna/komunikatywność	1,53

		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	6,05	Znajomość języków obcych	0,97
		Obsługa komputera i wykorzystanie internetu	4,53	Wyszukiwanie informacji, analiza i wyciąganie wniosków	0,63
		Planowanie i organizacja pracy własnej	3,48	Współpraca w zespole	0,61
		Komunikacja ustna/komunikatywność	3,03	Planowanie i organizacja pracy własnej	0,54
4	Pracownicy biurowi	Współpraca w zespole	7,27	Współpraca w zespole	0,97
		Obsługa komputera i wykorzystanie internetu	5,85	Komunikacja ustna/komunikatywność	0,89
		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	5,62	Planowanie i organizacja pracy własnej	0,46
		Planowanie i organizacja pracy własnej	3,36	Znajomość języków obcych	0,37
		Wykonywanie obliczeń	3,33	Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	0,31
5	Pracownicy usług i sprzedawcy	Współpraca w zespole	6,56	Komunikacja ustna/komunikatywność	1,38
		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	5,22	Współpraca w zespole	0,96
		Obsługa komputera i wykorzystanie internetu	3,05	Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	0,59
		Planowanie i organizacja pracy własnej	2,95	Planowanie i organizacja pracy własnej	0,53
		Komunikacja ustna/komunikatywność	2,44	Wykonywanie obliczeń	0,19
6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	Współpraca w zespole	5,45	Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	1,78
		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	4,20	Planowanie i organizacja pracy własnej	0,59
		Planowanie i organizacja pracy własnej	2,10	Obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych	0,30
		Obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych	1,25		
		Wykonywanie obliczeń	1,44		
7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Współpraca w zespole	5,79	Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	1,11

		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	5,22	Współpraca w zespole	0,72
		Obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych	2,34	Obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych	0,53
		Planowanie i organizacja pracy własnej	2,22	Znajomość języków obcych	0,53
		Obsługa komputera i wykorzystanie internetu	1,35	Komunikacja ustna/komunikatywność	0,35
8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	Współpraca w zespole	6,43	Wykonywanie obliczeń	1,93
		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	5,55	Wywieranie wpływu	1,93
		Obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych	2,45	Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	0,74
		Planowanie i organizacja pracy własnej	2,23	Obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych	0,53
		Obsługa komputera i wykorzystanie internetu	1,62	Współpraca w zespole	0,51
9	Pracownicy wykonujący prace proste	Współpraca w zespole	6,51	Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	1,58
		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	5,85	Współpraca w zespole	1,25
		Planowanie i organizacja pracy własnej	2,71	Planowanie i organizacja pracy własnej	0,72
		Komunikacja ustna/komunikatywność	1,64	Komunikacja ustna/komunikatywność	0,58
		Obsługa komputera i wykorzystanie internetu	1,56	Obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych	0,27
0	Siły zbrojne	Współpraca w zespole	35,00		
		Sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna	25,00		
		Planowanie i organizacja pracy własnej	10,00		
		Obsługa, montaż i naprawa urządzeń technicznych	10,00		
		Komunikacja ustna/komunikatywność	7,50		
* Odsetek bezrobotnych wyliczany jest jako iloraz stanu bezrobotnych z danym uprawnieniem w ramach wielkiej grupy zawodów do całkowitego stanu bezrobotnych w ramach wielkiej grupy zawodów.					
** Odsetek ofert pracy liczony jest jako iloraz napływu ofert pracy, w których dana kwalifikacja jest wymagana do całkowitego napływu ofert pracy w ramach danej wielkiej grupy zawodów (PUP+Internet).					

źródło: 06_Tabela 8. Umiejętności i uprawnienia według wielkich grup zawodów w 2017 roku MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

W 2016 r. priorytetem pracodawców wśród przyszłych pracowników w zawodach związanych z **grupą „technicy i inny średni personel”** była inicjatywa i kreatywność. W 2017 r. bezrobotni najczęściej deklarowali umiejętność współpracy w zespole. Pracodawcy chcieli pracowników komunikatywnych.

Kolejną grupą zawodów są **„pracownicy biurowi”**. W 2017 r. deklarowane umiejętności bezrobotnych i potrzeby pracodawców były zbieżne. Obie te grupy stawiały na umiejętność współpracy w zespole (w 2016 r. najistotniejszą umiejętnością była inicjatywa i kreatywność). Osoby, z grupy **„pracownicy usług i sprzedawcy”** zgłaszali jako podstawową umiejętność współpracę w zespole (w 2017 r. jak i w 2016 r.). Pracodawcy zaś chcieliby, aby zatrudnieni pracownicy w 2016 r. wykazywali inicjatywę i kreatywność, w 2017 r. stawiali na potrzebę komunikatywności.

Szósta grupa zawodowa **„rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”** w 2017 r. i 2016 r. skupiała takich bezrobotnych, którzy deklarowali umiejętność współpracy w zespole. Pracodawcy zaś potrzebowali pracowników sprawnych psychofizycznie i psychomotorycznie (tak wskazywali w 2016 r. jak i w 2017 r.).

Bezrobotni w zawodach **„robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”** zapewniali w 2016 r. o swojej sprawności psychofizycznej i psychomotorycznej, w 2017 r. o umiejętności współpracy w zespole. Pracodawcy zaś w przypadku pracowników z grupy zawodów **„robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”** potrzebowali tych którzy umieli obsługiwać komputer i wykorzystywać internet, natomiast w 2017 r. sprawnych psychofizycznie i psychomotorycznie.

Zgrupowani bezrobotni do zawodów **„operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”** wśród umiejętności posiadanych najwyższej oceniali swoją sprawność psychofizyczną, psychomotoryczną, pracodawcy poszukiwali przede wszystkim tych odznaczających się przedsiębiorczością, inicjatywnością i kreatywnością. W 2017 r. wśród cech jakimi dysponowali bezrobotni posiadający uprawnienia do wykonywania pracy w zawodzie należącym do tej grupy dominowała współpraca w zespole. Pracodawcy zaś stawiali na umiejętność wykonywania obliczeń oraz wywieranie wpływu.

W grupie **„pracownicy wykonujący prace proste”** w 2016 r. zarejestrowani bezrobotni deklarowali sprawność psychofizyczną i psychomotoryczną, takich też osób poszukiwali pracodawcy. W 2017 r. na współpracę w zespole stawiali pracownicy, pracodawcy zaś na sprawność psychofizyczną i psychomotoryczną.

Bezrobotni nie posiadający zawodu to takie osoby, które nie posiadają świadectwa (dyplomu) ukończenia kształcenia szkolnego lub kursowego w danym zawodzie, ani udokumentowanej ciągłości pracy w okresie min. 6 miesięcy w jednym zawodzie. W województwie lubelskim najwyższy odsetek bezrobotnych bez zawodu posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące 40,52% (41,89% w 2016 r.) oraz gimnazjalne lub niższe 39,26% (38,47% w 2016 r.).

Tabela 15. Bezrobotni bez zawodu w 2017 roku

Wyszczególnienie	Bezrobotni ogółem	w tym bez zawodu	Odsetek bezrobotnych bez zawodu (%)*
Ogółem	81 079	14 989	18,49
wg poziomu wykształcenia:			
gimnazjalne i poniżej	19 382	7 610	39,26
zasadnicze zawodowe	19 096	977	5,12
średnie ogólnokształcące	9 768	3 958	40,52
policealne i średnie zawodowe	19 956	2 340	11,73
wyższe	12 877	104	0,81
wg typu ukończonej szkoły:			
zasadnicza szkoła zawodowa	9 122	793	8,69
szkoła przysposabiająca do pracy	44	10	22,73
technikum	6 380	1 550	24,29
liceum ogólnokształcące	6 571	2 832	43,10
liceum profilowane	346	132	38,15
technikum uzupełniające	424	52	12,26
liceum uzupełniające	708	240	33,90
szkoła policealna	3 268	336	10,28
wyższa	10 088	97	0,96
brak danych źródłowych	44 128	8 947	20,28

*Odsetek bezrobotnych wyliczany jest jako stosunek bezrobotnych bez zawodu wg stanu w końcu okresu sprawozdawczego do ogółu bezrobotnych w ramach danej analizowanej kategorii.

źródło: 06_Tabela 9. Bezrobotni bez zawodu w 2017 roku MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

W 2017 r. w grupie osób posiadających wykształcenie policealne i średnie zawodowe odnotowano 11,73 % (11,93% w 2016 r.) bezrobotnych bez zawodu, co oznacza, że osoby te, nie zdały egzaminu gwarantującego im uzyskanie kwalifikacji zawodowych.

Ze względu na typ ukończonej szkoły, zdecydowanie najwięcej bo 43,10% (2016 - 44,29 %) ukończyło licea ogólnokształcące. Według wyliczeń przedstawionych w Tabeli 15, w 2017 r. zawodu nie posiadało 18,49% , to o 0,01% więcej w 2016 r.

4. Analiza rynku edukacyjnego

Dane dotyczące liczby uczniów ostatniego roku oraz absolwentów szkół są uzupełnieniem wnioskowania o deficycie bądź nadwyżce zawodu. Ze względu na stopień dostępności informacji zaleceniem „Nowej metodologii...” jest częstotliwość roczna przeprowadzania analizy w oparciu o dane dotyczące szkół, uczniów i absolwentów.

Analiza ma być pomocna w określeniu kierunków szkoleń dla bezrobotnych, korekty poziomu i struktury kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym.

Dane do analizy rynku edukacyjnego pochodzą z:

- ✓ Systemu Informacji Oświatowej MEN o liczbie uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych według zawodów i specjalności (tych którzy zdali egzamin maturalny oraz zawodowy uprawniający do wykonywania zawodu,
- ✓ Głównego Urzędu Statystycznego (badanie na formularzu S-10) dane dotyczą liczby studentów na ostatnim i pierwszym roku studiów wyższych według uczelni i kierunku kształcenia,
- ✓ Powiatowych Urzędów Pracy dane dotyczą liczby bezrobotnych absolwentów według zawodu i specjalności lub kierunku kształcenia.

Analiza absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych opiera się na :

- ✓ wskaźniku frakcji bezrobotnych wśród absolwentów - zestawienie liczby bezrobotnych absolwentów zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, z łączną liczbą absolwentów, z uwzględnieniem posiadanego zawodu / specjalności
- ✓ wskaźniku frakcji absolwentów wśród bezrobotnych – zestawienie liczby bezrobotnych absolwentów zarejestrowanych w pup z łączną liczbą bezrobotnych,
- ✓ oszacowaniu faktycznej frakcji absolwentów wchodzących na rynek – dotyczy tylko absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.

4.1. Analiza absolwentów szkół wyższych

W województwie lubelskim w roku akademickim 2016/2017 odnotowano 18 szkół wyższych, które ukończyło 21.022 studentów (w liczbie tej 64,6% stanowiły kobiety). W stosunku do roku akademickiego 2015/2016 liczba absolwentów wzrosła o 1.064 osoby tj. o 5,1%, natomiast w odniesieniu do roku 2014/2015 zmniejszyła się o 975 osób tj. o 4,4%.

Tabela 16 Absolwenci roku akademickiego 2016/2017 w województwie lubelskim według typów szkół wyższych

Typ szkół	Absolwenci ogółem	Z ogółem kobiety
Ogółem	21.022	13.578
Uniwersytety	9.119	6.638
Wyższe Szkoły Techniczne	2.679	972
Wyższe Szkoły Rolnicze	2.581	1.720
Wyższe Szkoły Ekonomiczne	140	91
Wyższe Szkoły Pedagogiczne	52	34
Uniwersytety Medyczne	1.513	1.144
Pozostałe Szkoły Wyższe	4.408	2.749
Szkoły Wyższe Resortu Obrony Narodowej	530	230

źródło: dane dołączone do pisma MRPiPS z dnia 29.06.2018 r.

W tabeli poniżej wykazano kierunki w szkołach wyższych województwa lubelskiego, w których liczba absolwentów liczyła ponad 100 osób. Dla tych kierunków wskaźnik bezrobocia absolwentów zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w dniu 31 maja 2018 kształtował się od 0% do 15,8%. Zerowy wskaźnik bezrobocia odnotowano po kierunkach: lotnictwo i kosmonautyka, ratownictwo medyczne, kierunek lekarsko – dentystyczny, położnictwo. Najwyższy wskaźnik liczby bezrobotnych do ogółu absolwentów odnotowano po kierunku weterynaria.

Tabela 17. Absolwenci najbardziej licznych kierunków (min. 100 osób), w tym % wskaźnik bezrobocia w dniu 31 maja 2017 i 2018 r.,

kierunek	Liczba absolwentów roku akademickiego 2015/2016		Liczba absolwentów roku akademickiego 2016/2017	
	ogółem	% udział bezrobotnych absolwentów w dniu 31 maja 2017 r.	ogółem	% udział bezrobotnych absolwentów w dniu 31 maja 2018 r
pedagogika**	1.363	6,2	1.224	5,0
administracja	1.153	7,4	967	7,5
filologia *	914	4,6	823	2,7
zarządzanie	848	3,7	803	4,9
finanse i rachunkowość	802	5,5	758	5,3
pielęgniarstwo	582	1,2	730	1,0
ekonomia	810	4,4	724	5,1
prawo	639	9,9	695	7,1
informatyka	459	7,4	690	2,3
bezpieczeństwo wewnętrzne	552	9,4	661	6,1
fizjoterapia	652	4,4	615	3,4
bezpieczeństwo narodowe	398	7,7	531	4,9
mechanika i budowa maszyn	422	5,5	508	2,6
turystyka i rekreacja	421	5,7	470	3,2
budownictwo	495	5,1	460	2,6
kierunek lekarski	422	0,5	450	0,4

psychologia	439	8,7	395	9,1
inżynieria środowiska	433	6,7	374	7,2
elektrotechnika	247	4,0	350	3,4
logistyka	74	2,7	321	2,2
gospodarka przestrzenna	256	5,1	292	8,3
transport	328	5,8	284	4,2
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	295	2,0	256	3,1
matematyka	352	6,8	253	10,7
zarządzanie i inżynieria produkcji	303	6,3	247	4,9
politologia i nauki społeczne	233	11,2	239	5,9
chemia	233	5,2	232	3,9
stosunki międzynarodowe	218	6,4	232	4,7
biotechnologia	232	6,0	224	6,3
biologia	149	8,1	188	6,4
lotnictwo i kosmonautyka	0	0,0	188	0,0
rolnictwo	240	8,3	183	6,8
socjologia	190	9,5	180	6,1
architektura	128	9,1	174	3,4
praca socjalna	171	9,4	172	4,1
weterynaria	159	15,1	158	15,8
dietetyka	108	7,4	153	2,0
kosmetologia	142	8,5	142	6,3
farmacja	130	4,6	139	1,5
zdrowie publiczne	169	10,7	138	9,4
ratownictwo medyczne	103	6,8	137	0,0
technologia żywności i żywienia człowieka	151	8,6	134	5,2
towaroznawstwo	151	6,6	134	5,2
filologia polska	176	2,3	127	3,9
kierunek lekarsko- dentystyczny	133	0,0	126	0,0
lingwistyka stosowana	89	1,1	124	0,8
architektura krajobrazu	134	4,5	120	10
położnictwo	114	0,0	120	0,0
mechatronika	125	4,0	117	1,7
logopedia z audiofonologią	107	0,9	107	0,9
europaistyka	79	7,6	105	3,8
edukacja techniczno- informatyczna	133	2,3	101	6,9
ogrodnictwo	104	5,8	101	6,9

* dotyczy wszystkich filologii

** dotyczy pedagogiki ogółem (m.in. pedagogiki specjalnej , wczesnoszkolnej , przedszkolnej itp.).

4.2 Analiza absolwentów szkół ponadgimnazjalnych

Licea ogólnokształcące na Lubelszczyźnie w 2017 r. ukończyło 12.848 osób tj. o 5,3% mniej niż w 2016 r. Skala bezrobocia dla tej grupy na koniec grudnia była niska 4,66 % (mniej

o 1,1 % niż w 2016 r.). Procentowo niewielki wskaźnik bezrobocia wśród tej grupy absolwentów spowodowany jest najczęściej kontynuowaniem nauki w szkołach wyższych. W 2017 r. odnotowano znaczny spadek absolwentów liceów profilowanych jak i uzupełniających. Spadek ten wynosił odpowiednio o 55 osób tj. 43,7% i o 176 osób tj. 81,5%.

Tabela 18. Liczba absolwentów oraz bezrobotnych absolwentów według typu szkoły w 2017 roku

Typ szkoły	Liczba absolwentów w roku szkolnym kończącym się w roku sprawozdawczym		Liczba bezrobotnych absolwentów	Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (%)
	ogółem	posiadający tytuł zawodowy*	stan na koniec grudnia roku sprawozdawczego	stan na koniec grudnia roku sprawozdawczego
zasadnicza szkoła zawodowa	2.241	1.343	477	21,29%
szkoła przysposabiająca do pracy	120	0	1	0,83%
technikum	7.099	4.397	995	14,02%
liceum ogólnokształcące	12.848	5	599	4,66%
liceum profilowane	71	0	12	16,90%
liceum uzupełniające	40	0	33	82,50%
szkoła policealna	4.545	2.770	262	5,76%

* Liczba absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

źródło: 06 Tabela 13. Liczba absolwentów oraz bezrobotnych absolwentów według typu szkoły w 2017 roku (cd.) MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

W przypadku liczby absolwentów szkół zasadniczych zawodowych spadek wynosił 297 osób tj. 11,7%, a szkół policealnych 627 osób tj. 12,1%.

W tabeli 18 wskazano także liczbę absolwentów, którzy uzyskali tytuł zawodowy w 2017 r. W technikach jest to 61,9% (60,3% w 2016 r.), zasadniczych szkołach zawodowych 59,9% (2016 r. -54,1%), szkołach policealnych 60,9% (2016 r. -53,9%).

Tabela 19. Liczba absolwentów oraz bezrobotnych absolwentów według elementarnej grupy zawodów w 2017 roku

Nazwa elementarnej grupy zawodów	Liczba absolwentów w roku szkolnym poprzedzającym rok sprawozdawczy		Liczba bezrobotnych absolwentów wg. zawodu wyuczonego		Liczba bezrobotnych		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych	
	ogółem	posiadający tytuł zawodowy*	koniec grudnia roku poprzedniego	koniec maja roku sprawozdawczego	koniec grudnia roku poprzedniego	koniec maja roku sprawozdawczego	koniec grudnia roku poprzedniego	koniec maja roku sprawozdawczego	stan na koniec grudnia roku poprzedniego	stan na koniec maja roku sprawozdawczego
Administratorzy systemów komputerowych			0		1				0,00%	
Agenci ubezpieczeniowi				0		2				0,00%
Aktorzy			0		1				0,00%	
Architekci krajobrazu				0		1				0,00%
Archiwiści i muzealnicy			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Artyści plastycy			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Asystenci dentyści	208	208	12	10	28	28	5,77%	4,81%	42,86%	35,71%
Asystenci nauczycieli			2	1	2	2			100,00%	50,00%
Barmani			0	0	2	3			0,00%	0,00%
Betoniarze, betoniarze zbrojarze i pokrewni			0	1	26	27			0,00%	3,70%
Bibliotekoznawcy i specjaliści zarządzania informacją			0		1				0,00%	
Blacharze	6	6	4	2	54	61	66,67%	33,33%	7,41%	3,28%
Ceramicy i pokrewni			0	0	24	25			0,00%	0,00%
Chemicy			0	0	6	6			0,00%	0,00%
Cieśle i stolarze budowlani			0	0	79	65			0,00%	0,00%
Dekarze			0	0	4	4			0,00%	0,00%
Dietetycy i żywieniowcy	12	12	5	3	325	286	41,67%	25,00%	1,54%	1,05%
Drukarze			0	0	5	5			0,00%	0,00%
Dyżurni ruchu, manewrowi i pokrewni			0	0	3	5			0,00%	0,00%
Ekonomiści			0	0	18	16			0,00%	0,00%
Elektromechanicy i elektrycy	65	65	28	9	435	417	43,08%	13,85%	6,44%	2,16%
Elektrycy budowlani i pokrewni	15	15	8	3	96	92	53,33%	20,00%	8,33%	3,26%
Fizjoterapeuci			0		1				0,00%	
Formierze odlewniczy i pokrewni			0	0	1	8			0,00%	0,00%

Formowacze wyrobów szklanych, krajacze i szlifierze szkła			0	0	3	1			0,00%	0,00%
Fotografowie	6	6	0	1	19	24	0,00%	16,67%	0,00%	4,17%
Fryzjerzy	288	288	101	67	665	646	35,07%	23,26%	15,19%	10,37%
Gospodarze budynków				0		1				0,00%
Górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż i pokrewni	25	25	2	5	30	39	8,00%	20,00%	6,67%	12,82%
Hydraulicy i monterzy rurociągów	7	7	0	1	208	194	0,00%	14,29%	0,00%	0,52%
Instruktorzy fitness i rekreacji ruchowej			1	2	3	3			33,33%	66,67%
Introligatorzy i pokrewni			3	0	7	3			42,86%	0,00%
Inżynierowie gdzie indziej niesklasyfikowani			0		1				0,00%	
Jubilerzy, złotnicy i pokrewni			0	0	2	3			0,00%	0,00%
Kaletnicy, rymarze i pokrewni			0	0	25	25			0,00%	0,00%
Kasjerzy bankowi i pokrewni			0	0	7	4			0,00%	0,00%
Kasjerzy i sprzedawcy biletów			0	0	1	3			0,00%	0,00%
Kelnerzy	31	31	11	5	156	142	35,48%	16,13%	7,05%	3,52%
Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów			0	0	4	2			0,00%	0,00%
Kierowcy operatorzy wózków jezdniowych			1	0	22	20			4,55%	0,00%
Kierowcy samochodów ciężarowych			0	0	27	27			0,00%	0,00%
Kierowcy samochodów osobowych i dostawczych			0	0	27	32			0,00%	0,00%
Kierownicy do spraw budownictwa			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Klasyfikatorzy żywności i pokrewni				0		1				0,00%
Konduktorzy i pokrewni			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Konsultanci i inni pracownicy biur podróży	71	71	6	2	48	48	8,45%	2,82%	12,50%	4,17%
Kosmetyczki i pokrewni	391	391	41	33	298	292	10,49%	8,44%	13,76%	11,30%
Kowale i operatorzy pras kuźniczych			0	0	3	2			0,00%	0,00%
Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni	1	1	5	2	729	739	500,00%	200,00%	0,69%	0,27%
Kreślarze			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Księgowi			0	0	3	2			0,00%	0,00%
Kucharze	276	276	96	72	1 462	1 299	34,78%	26,09%	6,57%	5,54%
Lakiernicy	5	5	2	0	17	22	40,00%	0,00%	11,76%	0,00%
Listonosze i pokrewni			0	0	3	2			0,00%	0,00%

Magazynierzy i pokrewni			0	0	12	11			0,00%	0,00%
Malarze budowlani i pokrewni			0	0	115	106			0,00%	0,00%
Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	9	9	1	1	113	103	11,11%	11,11%	0,88%	0,97%
Maszyniści i operatorzy maszyn i urządzeń dźwigowo-transportowych i pokrewni			0	0	2	3			0,00%	0,00%
Maszyniści kotłów parowych i pokrewni			0		1				0,00%	
Matematycy, aktuariusze i statystycy			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych	18	18	3	3	226	226	16,67%	16,67%	1,33%	1,33%
Mechanicy pojazdów samochodowych	269	269	89	55	1 103	991	33,09%	20,45%	8,07%	5,55%
Mechanicy precyzyjni			0	0	12	16			0,00%	0,00%
Mechanicy statków powietrznych i pokrewni			0	0	2	2			0,00%	0,00%
Monterzy gdzie indziej niesklasyfikowani				0		1				0,00%
Monterzy i konserwatorzy instalacji klimatyzacyjnych i chłodniczych			0	0	10	16			0,00%	0,00%
Monterzy i serwisanci instalacji i urządzeń teleinformatycznych			0	0	28	30			0,00%	0,00%
Monterzy i serwisanci urządzeń elektronicznych	2	2	1	0	13	11	50,00%	0,00%	7,69%	0,00%
Monterzy izolacji			0	0	14	12			0,00%	0,00%
Monterzy konstrukcji budowlanych i konserwatorzy budynków			0	0	12	11			0,00%	0,00%
Monterzy linii elektrycznych			0	0	5	7			0,00%	0,00%
Monterzy maszyn i urządzeń mechanicznych			0	0	16	19			0,00%	0,00%
Monterzy sprzętu elektronicznego			0	0	18	16			0,00%	0,00%
Monterzy sprzętu elektrycznego			0	0	1	3			0,00%	0,00%
Murarze i pokrewni	54	54	16	13	455	356	29,63%	24,07%	3,52%	3,65%
Muzycy i pokrewni			0	1	1	3			0,00%	33,33%
Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (z wyjątkiem nauczycieli kształcenia zawodowego)			0	0	2	3			0,00%	0,00%
Nauczyciele kształcenia zawodowego				0		2				0,00%

Nauczyciele szkół podstawowych			0	1	1	4			0,00%	25,00%
Obuwnicy i pokrewni			0	0	21	29			0,00%	0,00%
Oficerowie pokładowi, piloci żeglugi i pokrewni			0		1				0,00%	
Ogrodnicy	3	3	1	2	108	104	33,33%	66,67%	0,93%	1,92%
Operatorzy aparatury medycznej	81	81	3	9	14	20	3,70%	11,11%	21,43%	45,00%
Operatorzy innych maszyn i urządzeń przetwórczych gdzie indziej niesklasyfikowani			0	0	3	2			0,00%	0,00%
Operatorzy maszyn do produkcji obuwia i pokrewni			1	0	53	54			1,89%	0,00%
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów gumowych			0		1				0,00%	
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów papierniczych			0		1				0,00%	
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzanych gdzie indziej niesklasyfikowani			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Operatorzy maszyn do szycia			0	0	10	17			0,00%	0,00%
Operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki drewna			0		1				0,00%	
Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji i przetwórstwa metali			0	0	6	4			0,00%	0,00%
Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów cementowych, kamiennych i pokrewni			0		1				0,00%	
Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów chemicznych			1	0	6	6			16,67%	0,00%
Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów spożywczych i pokrewni			0	0	153	125			0,00%	0,00%
Operatorzy maszyn przędzalniczych i pokrewni			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Operatorzy maszyn wykończalniczych wyrobów włókienniczych			0	0	1	2			0,00%	0,00%
Operatorzy sieci i systemów komputerowych			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Operatorzy sprzętu do robót ziemnych i urządzeń pokrewnych			0	0	14	15			0,00%	0,00%

Operatorzy urządzeń do spalania odpadów, uzdatniania wody i pokrewni			0		1				0,00%	
Operatorzy urządzeń energetycznych			0	0	7	12			0,00%	0,00%
Operatorzy urządzeń teleinformatycznych	74	74	5	1	14	12	6,76%	1,35%	35,71%	8,33%
Operatorzy urządzeń telekomunikacyjnych			0	0	13	15			0,00%	0,00%
Operatorzy urządzeń wiertniczych i wydobywczych ropy, gazu i innych surowców			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	29	29	9	3	142	125	31,03%	10,34%	6,34%	2,40%
Operatorzy wprowadzania danych			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Opiekunowie dziecięcy			0	0	1	2			0,00%	0,00%
Optycy okularowi			0	0	1	2			0,00%	0,00%
Piekarze, cukiernicy i pokrewni	138	138	42	45	784	733	30,43%	32,61%	5,36%	6,14%
Pielęgniarki bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji			0	0	51	49			0,00%	0,00%
Pielęgniarki z tytułem specjalisty			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Piloci statków powietrznych i personel pokrewny	37	37	3	0	6	4	8,11%	0,00%	50,00%	0,00%
Placiści produkcyjni			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Plastycy, dekoratorzy wnętrz i pokrewni	182	182	10	9	97	104	5,49%	4,95%	10,31%	8,65%
Policjanci			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Pomoce i sprzątaczk biurowe, hotelowe i pokrewne	7	7	0	1	2	4	0,00%	14,29%	0,00%	25,00%
Pomoce kuchenne			0	0	5	1			0,00%	0,00%
Pomocniczy personel medyczny	356	356	15	9	71	66	4,21%	2,53%	21,13%	13,64%
Posadzkarze, parkieciarze i glazurnicy			1	1	50	37			2,00%	2,70%
Położne bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji			0	0	12	11			0,00%	0,00%
Pośrednicy usług biznesowych gdzie indziej niesklasyfikowani	53	53	10	8	28	30	18,87%	15,09%	35,71%	26,67%
Pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu	188	188	20	17	181	166	10,64%	9,04%	11,05%	10,24%
Pracownicy bibliotek, galerii, muzeów, informacji naukowej i pokrewni			0	0	3	2			0,00%	0,00%
Pracownicy biur informacji			0	0	2	3			0,00%	0,00%

Pracownicy do spraw rachunkowości i księgowości	183	183	6	5	51	49	3,28%	2,73%	11,76%	10,20%
Pracownicy do spraw statystyki, finansów i ubezpieczeń			0	0	2	3			0,00%	0,00%
Pracownicy do spraw transportu			0	0	1	3			0,00%	0,00%
Pracownicy domowej opieki osobistej			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Pracownicy działów kadr			0	0	3	2			0,00%	0,00%
Pracownicy obsługi biurowej			0	0	56	57			0,00%	0,00%
Pracownicy ochrony osób i mienia	115	115	7	6	62	50	6,09%	5,22%	11,29%	12,00%
Pracownicy opieki osobistej w ochronie zdrowia i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani			0	0	3	3			0,00%	0,00%
Pracownicy sprzedaży i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani			0	0	11	12			0,00%	0,00%
Pracownicy usług domowych	92	92	2	2	7	6	2,17%	2,17%	28,57%	33,33%
Pracownicy usług ochrony gdzie indziej niesklasyfikowani			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej	147	147	15	8	82	79	10,20%	5,44%	18,29%	10,13%
Praczkі ręczne i prasowacze			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Praktykujący niekonwencjonalne lub komplementarne metody terapii			2	1	13	11			15,38%	9,09%
Projektanci grafiki i multimediiów			0	0	4	3			0,00%	0,00%
Projektanci wzornictwa przemysłowego i odzieży			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Przedstawiciele handlowi			0	0	2	1			0,00%	0,00%
Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek				0		1				0,00%
Pszczelarze i hodowcy jedwabników			0		1				0,00%	
Ratownicy medyczni			0	0	57	38			0,00%	0,00%
Recepcjoniści (z wyłączeniem hotelowych)			3	1	15	8			20,00%	12,50%
Recepcjoniści hotelowi	303	303	49	13	166	168	16,17%	4,29%	29,52%	7,74%
Robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani	246	246	58	40	329	264	23,58%	16,26%	17,63%	15,15%
Robotnicy budowy dróg			0		1				0,00%	

Robotnicy leśni i pokrewni			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Robotnicy przetwórstwa surowców roślinnych			0	0	16	17			0,00%	0,00%
Robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Robotnicy przygotowujący i wznoszący konstrukcje metalowe			0	0	11	10			0,00%	0,00%
Robotnicy robót stanu surowego i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani			0		5				0,00%	
Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich			0	0	4	5			0,00%	0,00%
Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie drogowym, wodnym i pokrewni			0	0	2	3			0,00%	0,00%
Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie ogólnym			0	0	5	7			0,00%	0,00%
Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani			0	0	22	19			0,00%	0,00%
Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej	4	4	6	4	136	110	150,00%	100,00%	4,41%	3,64%
Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby			0	0	20	14			0,00%	0,00%
Rolnicy upraw mieszanych			0	0	11	12			0,00%	0,00%
Rolnicy upraw polowych			0	0	35	28			0,00%	0,00%
Rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewnych materiałów			0	0	6	6			0,00%	0,00%
Rękodzielnicy wyrobów z tkanin, skóry i pokrewnych materiałów			2	0	113	125			1,77%	0,00%
Sadownicy			1	0	1	1			100,00%	0,00%
Sekretarki (ogólne)			0	0	1	2			0,00%	0,00%
Sekretarze medyczni i pokrewni			0	1	2	1			0,00%	100,00%
Sekretarze prawni			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Spawacze i pokrewni			0	0	22	18			0,00%	0,00%
Specjaliści do spraw administracji i rozwoju			0	0	2	3			0,00%	0,00%
Specjaliści do spraw higieny, bezpieczeństwa pracy i ochrony środowiska			1	0	2	2			50,00%	0,00%

Specjaliści do spraw księgowości i rachunkowości			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Specjaliści do spraw reklamy i marketingu			0	0	3	4			0,00%	0,00%
Specjaliści do spraw społecznych			0	0	3	4			0,00%	0,00%
Specjaliści do spraw szkoleń zawodowych i rozwoju kadr			0		1				0,00%	
Specjaliści do spraw wychowania małego dziecka			0	0	3	1			0,00%	0,00%
Specjaliści do spraw zarządzania i organizacji			0	0	2	2			0,00%	0,00%
Specjaliści nauczania i wychowania gdzie indziej niesklasyfikowani			0	0	3	2			0,00%	0,00%
Specjaliści ochrony zdrowia gdzie indziej niesklasyfikowani			1	2	3	4			33,33%	50,00%
Spedytorzy i pokrewni	133	133	24	3	93	70	18,05%	2,26%	25,81%	4,29%
Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej / internetowej				0		1				0,00%
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	183	183	60	25	918	909	32,79%	13,66%	6,54%	2,75%
Stolarze meblowi i pokrewni	11	11	2	3	233	219	18,18%	27,27%	0,86%	1,37%
Strażacy				0		1				0,00%
Szefowie kuchni i organizatorzy usług gastronomicznych	308	308	89	43	216	231	28,90%	13,96%	41,20%	18,61%
Szwaczki, hafciarki i pokrewni			1	0	101	106			0,99%	0,00%
Szyldziarze, grawerzy i zdobnicy ceramiki, szkła i pokrewni			0	0	31	29			0,00%	0,00%
Tapicerzy i pokrewni			0	0	4	8			0,00%	0,00%
Technicy analityki medycznej			0	0	10	9			0,00%	0,00%
Technicy archiwistów i pokrewni	14	14	1	0	5	6	7,14%	0,00%	20,00%	0,00%
Technicy budownictwa	219	219	49	14	352	327	22,37%	6,39%	13,92%	4,28%
Technicy elektronicy i pokrewni	200	200	24	4	80	76	12,00%	2,00%	30,00%	5,26%
Technicy elektrycy	210	210	28	10	142	148	13,33%	4,76%	19,72%	6,76%
Technicy farmaceutyczni	188	188	30	20	103	77	15,96%	10,64%	29,13%	25,97%
Technicy fizjoterapii i masażyści	146	146	20	23	176	162	13,70%	15,75%	11,36%	14,20%
Technicy górnictwa, metalurgii i pokrewni	60	60	8	3	20	22	13,33%	5,00%	40,00%	13,64%
Technicy leśnictwa	38	38	3	0	30	27	7,89%	0,00%	10,00%	0,00%
Technicy mechanicy	628	628	165	42	1 084	958	26,27%	6,69%	15,22%	4,38%
Technicy medyczni i dentyści	45	45	3	5	20	20	6,67%	11,11%	15,00%	25,00%
Technicy nauk chemicznych, fizycznych i pokrewni	173	173	20	12	93	98	11,56%	6,94%	21,51%	12,24%

Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani	53	53	10	5	109	107	18,87%	9,43%	9,17%	4,67%
Technicy rolnictwa i pokrewni	111	111	25	6	352	318	22,52%	5,41%	7,10%	1,89%
Technicy technologii chemicznej i pokrewni	37	37	17	11	40	42	45,95%	29,73%	42,50%	26,19%
Technicy technologii żywności	22	22	5	2	226	229	22,73%	9,09%	2,21%	0,87%
Technicy urządzeń ruchu lotniczego			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Technicy weterynarii	35	35	3	3	12	14	8,57%	8,57%	25,00%	21,43%
Technicy wsparcia informatycznego i technicznego	548	548	77	15	369	326	14,05%	2,74%	20,87%	4,60%
Trenerzy, instruktorzy i działacze sportowi			0	0	2	2			0,00%	0,00%
Tynkarze i pokrewni			0	0	2	4			0,00%	0,00%
Ustawiacze i operatorzy obrabiarek do metali i pokrewni	31	31	2	2	535	483	6,45%	6,45%	0,37%	0,41%
Wydawcy posiłków			0	0	1	2			0,00%	0,00%
Wyprawiacze skór, garbarze i pokrewni			0	0	3	3			0,00%	0,00%
Zamiatacze i pokrewni			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Zaopatrzeniowcy			0	0	1	1			0,00%	0,00%
Ślusarze i pokrewni	21	21	8	4	888	875	38,10%	19,05%	0,90%	0,46%
Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych	454	454	56	22	537	485	12,33%	4,85%	10,43%	4,54%
Średni personel do spraw zdrowia gdzie indziej niesklasyfikowany	90	90	13	12	108	91	14,44%	13,33%	12,04%	13,19%
Średni personel ochrony środowiska, medycyny pracy i bhp	239	239	15	6	107	124	6,28%	2,51%	14,02%	4,84%
Średni personel w zakresie działalności artystycznej i kulturalnej gdzie indziej niesklasyfikowany			0	0	1	2			0,00%	0,00%
Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny			0	0	1	1			0,00%	0,00%

* Liczba absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

źródło: Tabela 19. Liczba absolwentów oraz bezrobotnych absolwentów według elementarnej grupy zawodów w 2017 roku MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Najwyższe wskaźniki frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów odnotowano w następujących grupach elementarnych:

- ✓ Instruktorzy fitness i rekreacji ruchowej
- ✓ Asystenci nauczycieli
- ✓ Operatorzy aparatury medycznej

- ✓ Asystenci dentystyczni
- ✓ Pracownicy usług domowych
- ✓ Muzycy i pokrewni.

100% wskaźnik bezrobotnych absolwentów, wśród bezrobotnych odnotowano dla grup „sekreтары medyczni i pokrewni” (należy zaznaczyć, że w liczbach bezwzględnych są to wielkości nieznaczące).

.

5. Analiza lokalnego rynku pracy

W związku z zaleceniami „Nowej metodologii...” powiatowe urzędy pracy raz w roku (wrzesień - październik) zobligowane są do przeprowadzenia badania kwestionariuszowego przedsiębiorstw znajdujących się na lokalnym rynku pracy to jest działających na terenie danego powiatu.

Badanie jest niezbędne do pełniejszej analizy kierunków i natężenia zmian zachodzących na rynku pracy. Umożliwia dokonanie porównania potrzeb i oczekiwań pracodawców z cechami, kwalifikacjami, umiejętnościami zarejestrowanych osób jako bezrobotne.

Jako szczegółowe cele badania przedsiębiorstw wskazano uzyskanie informacji:

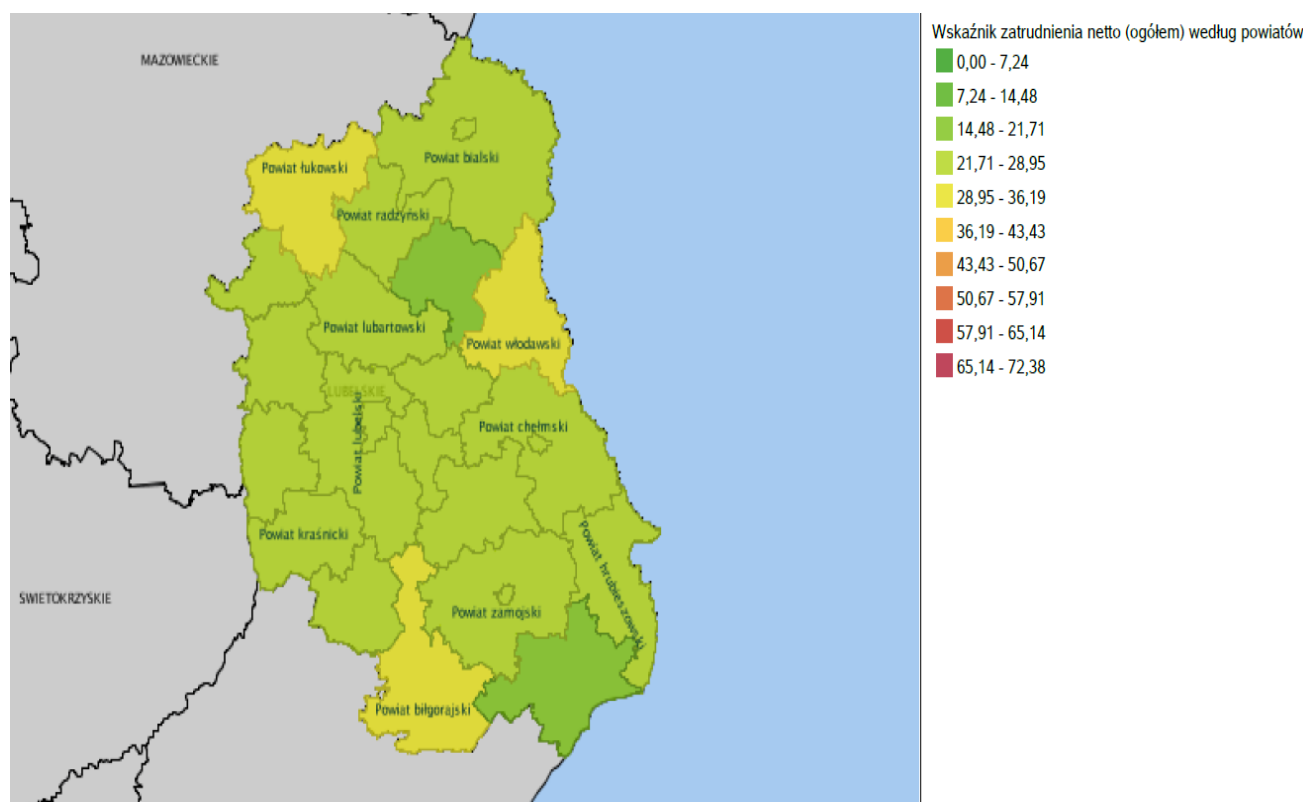
- ✓ o zmianach zachodzących w przedsiębiorstwach jakie zaistniały do chwili obecnej - diagnostyczne i zmianach planowanych czyli - prognostycznych,
- ✓ strukturze zatrudnienia w przedsiębiorstwach w podziale na wielkie grupy zawodowe
- ✓ planowanej strukturze zatrudnienia, uwzględniając wielkie grupy zawodowe, umiejętności pożądane przez pracodawcę w danych zawodzie/specjalności,
- ✓ problemach zgłaszanych przez pracodawców w procesie rekrutacji, o brakach kwalifikacji i umiejętności kandydatów do pracy,
- ✓ roli powiatowych urzędów pracy w poszukiwaniu nowych pracowników przez lokalne firmy.

Jako bazę danych do badania zastosowano Bazę Jednostek Statystycznych opracowaną przez Główny Urząd Statystyczny jako operatu losowania. Badaniem objęto te przedsiębiorstwa, które zatrudniają minimum jednego pracownika. Badanie przeprowadzono metodą multi-mode (korzystanie z różnych form kontaktu z respondentami) z naciskiem na metodę CATI (metoda wspomagana komputerowo wywiadów telefonicznych). Jako metodę

wspomagająco można było zastosować metodę CAWI to znaczy udostępnianie kwestionariusza respondentom komputerowo.

Na dwóch mapach wskazano wskaźnik zatrudnienia w poszczególnych powiatach województwa. Na pierwszej wskazano aktualny stan zatrudnienia czyli właściwy dla 2017 r., na drugiej prognostyczny.

Rysunek 1. Wskaźnik zatrudnienia netto (ogółem) według powiatów w 2017 r.

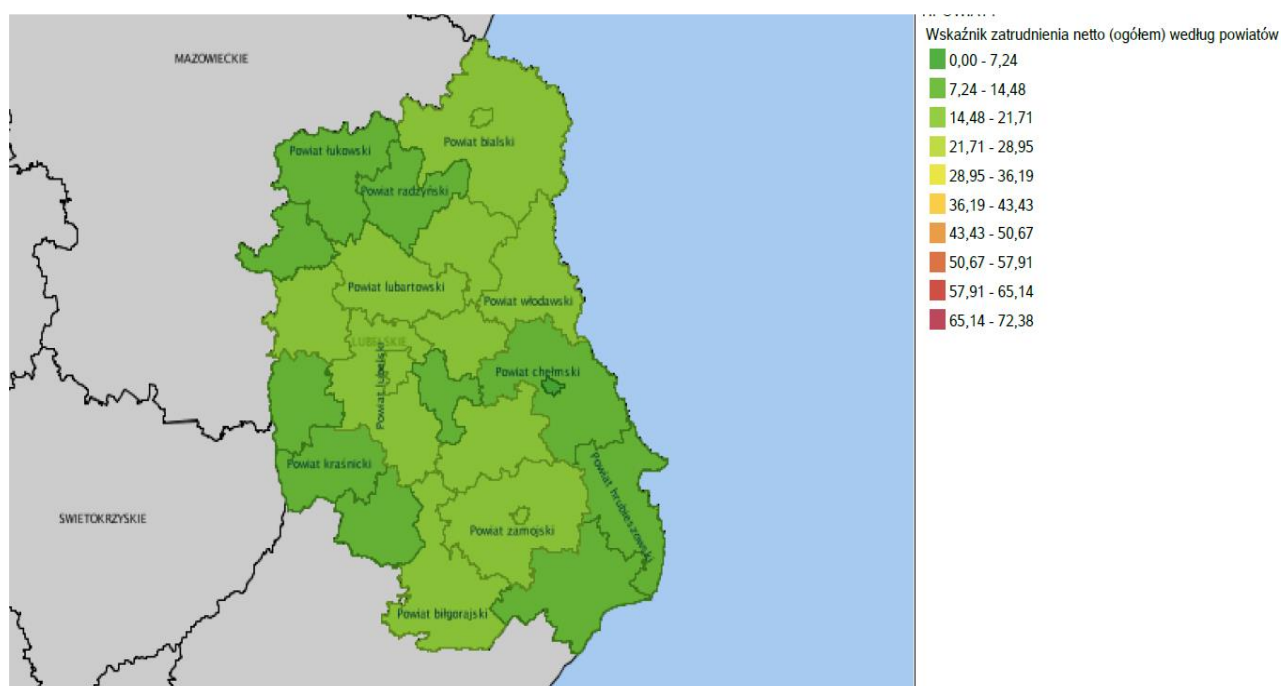

źródło: MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

W większości powiatów stan zatrudnienia w 2017 r. wynosił od 21,71 % do 28,95%, natomiast od 28,95% do 36,19% w powiatach łukowskim, włodawskim oraz biłgorajskim. Stan zatrudnienia w stosunku do 2016 r. pozostawał na zbliżonym poziomie.

Prognoza zatrudnienia na 2018 r. w powiatach: chełmskim, hrubieszowskim, janowskim, kraśnickim, łukowskim, opolskim, radzyńskim, tomaszowskim obejmuje przedział zatrudnienia 14,48% do 21,71%. Dla pozostałych wskaźnik zatrudnienia jest nieco wyższy i kształtuje się w przedziale 21,71% do 28,95% . Można więc stwierdzić, że na rynku Lubelszczyzny w ciągu najbliższego roku większych zmian nie będzie.

Rysunek 2. Wskaźnik prognozy zatrudnienia netto (ogółem) według powiatów w 2018 roku.

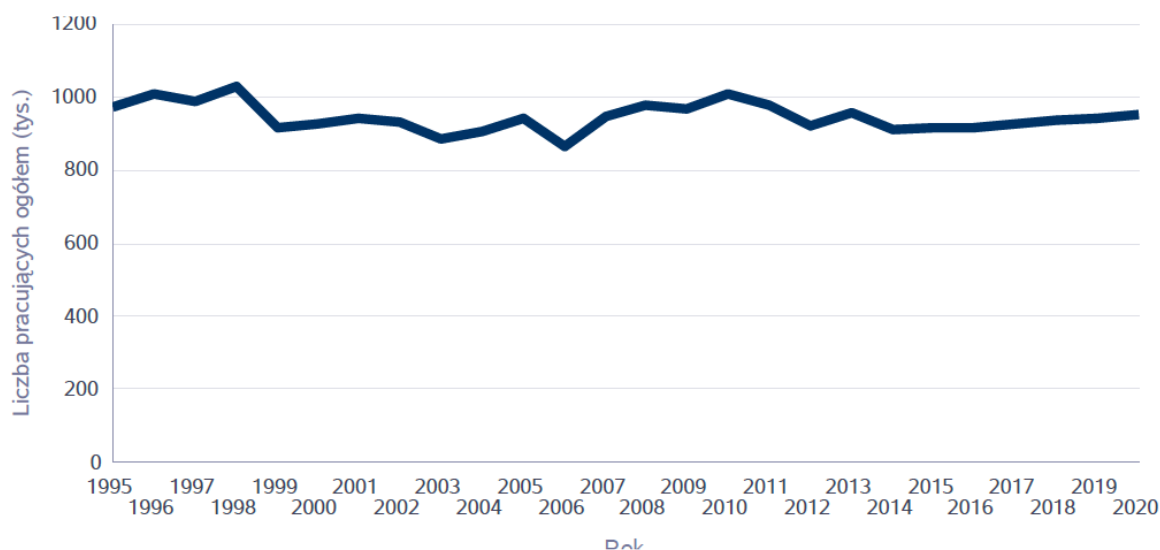

źródło: MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

6. Prognoza wojewódzkiego rynku pracy

Na Rysunku 3. wskazano w tysiącach liczbę pracujących od 1995 r. oraz prognozę do 2020 r. w województwie lubelskim. Jak widać na omawianym Rysunku wskaźnik pracujących utrzymuje się niemal na tym samym poziomie z niewielkim spadkiem w 2006 r. oraz wzrostem w 2010 r. Niewielkiego wzrostu liczby pracujących możemy spodziewać się w 2020 r.

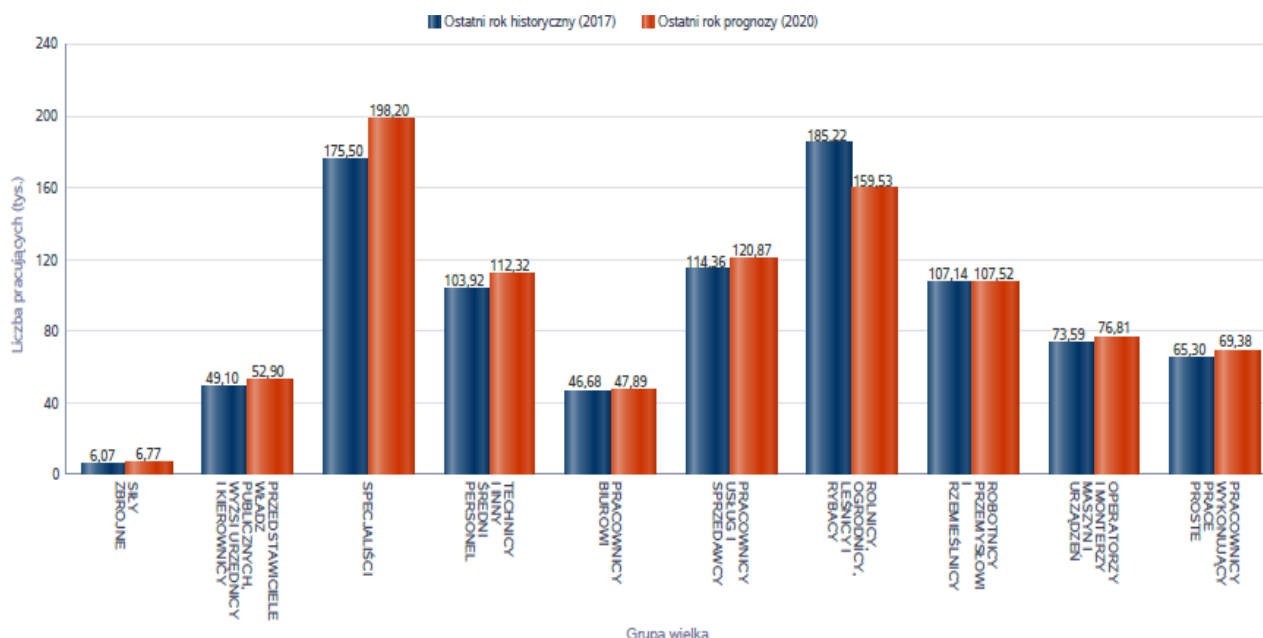
Rysunek 3. Pracujący ogółem w latach 1995-2020 w województwie lubelskim

źródło: MRPiPS strona <ftp://ftp.praca.gov.pl>

Obrazowo strukturę pracujących według wielkich grup zawodów przedstawiono na Rysunku 4.

Rysunek 4. Struktura pracujących według wielkich grup zawodów w 2017 r. i 2020 r. w województwie lubelskim

źródło: MRPiPS strona [ftp://ftp.praca.gov.pl](http://ftp.praca.gov.pl)

Spadek zatrudnienia w 2020 r. w stosunku do zatrudnienia w 2017 r. o 26,24 tys. przewidywany jest w grupie „rolnicy, leśnicy i rybacy”. W pozostałych zaś grupach prognozowany jest wzrost: „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy” o 3,8 tys. „specjaliści” o 22,7 tys., „technicy i średni personel techniczny” o 8,4 tys., „pracownicy biurowi” o 1,21 tys., „pracownicy usług i sprzedawcy” o 6,51 tys., „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” o 0,38 tys. , „operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” o 2,72 tys. , „pracownicy wykonujący prace proste” o 4,08 tys. , „siły zbrojne” o 0,70 tys.

Podsumowanie

W województwie lubelskim w 2017 r. nadal urzędy pracy odnotowały spadek bezrobocia rejestrowanego. W dniu 31 grudnia 2017 r. zarejestrowanych było 81.221 osób to o 14.375 (tj. 15,0%) osób mniej niż w 2016 r. Spadek rejestrowanych dotyczył mężczyzn, gdyż wskaźnik udziału kobiet w odniesieniu do ogółu bezrobotnych zwiększył się o 1,6% w stosunku do omawianego wskaźnika w 2016 r.

W województwie **lubelskim najliczniejsza jest grupa bezrobotnych posiadających zawód należący do grupy „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”**. W dniu 31 grudnia 2017 r. w populacji zarejestrowanych bezrobotnych stanowili 19,8 %, w stosunku do grudnia 2016 r. grupa ta zmniejszyła się o 0,8 pkt. procentowego

Według danych urzędów pracy **najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych przed utratą zatrudnienia w 2017 jak i w latach poprzednich pracowało w zawodach należących do grupy „pracownicy usług i sprzedawcy”**.

Czynnikiem świadczącym o **skali bezrobocia jest stopa bezrobocia**. Wielkość tego wskaźnika liczonego jako udział bezrobotnych w populacji aktywnych zawodowo. W końcu grudnia 2017 r. analizowany wskaźnik dla województwa wynosił 8,8%. W stosunku do analogicznego okresu roku 2016 był niższy o 1,6 pkt. Najwyższe wskaźniki już od kilku lat odnotowano w powiatach: włodawskim 16,6% (spadek o 2,5 pkt procentowego w stosunku do grudnia 2016 r.), chełmskim 14,1% (spadek o 1,7 pkt procentowego), hrubieszowskim 14,2% (spadek o 1,9 pkt). Najniższe natomiast w powiatach: biłgorajskim 5,7% (spadek o 0,9 pkt), łukowskim 5,0% (spadek 1,7 pkt.), łączyńskim 6,0% (spadek o 0,9 pkt). Wielkość tego wskaźnika w grudniu 2017 r. była niższa we wszystkich powiatach w odniesieniu do grudnia 2016 r.

W ciągu 2017 r. w województwie lubelskim **liczba pracujących wzrosła o 3,8 tys.** w stosunku do liczby pracujących w 2016 r. Natomiast **przeciętna roczna liczba pracujących w województwie lubelskim była wyższa w 2017 r. o 4,5 tys.**, w stosunku do przeciętnej rocznej w 2016 r.

W ciągu 2017 r. zmniejszyła się o 0,2 tys. przeciętna roczna liczba nowo utworzonych miejsc pracy. W analizowanym okresie zakłady pracy zlikwidowały przeciętnie 2,7 tys. miejsc pracy to mniej niż w 2016 r. o 0,1 tys. Przeciętna roczna płynność miejsc pracy w 2017 r. wynosiła 3,4 tys. to mniej o 0,4 tys. niż w 2016 r.

Metodologia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych obowiązująca od 2015 roku zakłada **badanie ofert pracy**, nie tylko zgłaszanych do Powiatowego Urzędu Pracy, ale także ofert podmiotów publicznych oraz ofert zamieszczanych na portalach rekrutacyjnych. W ciągu roku 2017 dla województwa lubelskiego ukazało się 89.140 (w 2016 r. 82.097) ofert pracy. Najwięcej ofert napłynęło dla grupy „pracownicy usług i sprzedawcy”

19.331 tj. 21,7% (17.847 tj. 21,7% w 2016 r.) wszystkich ofert, następnie „ pracowników wykonujących prace proste” 14.318 tj. 16,1% (14.669 tj. 17,9% w 2016 r). Jak co roku najmniej ofert zgłaszanych jest dla „rolników, ogrodników , leśników i rybaków” 1.178 w 2017 tj. 1,3% ogółu zgłoszonych ofert, w 2016 r. 1.833 tj. 2,2%.

Nadal na rynku pracy istnieje rozbieżność pomiędzy umiejętnościami deklarowanymi przez bezrobotnych, a tymi jakie potrzebują pracodawcy. Dokonana analiza wskazuje wyraźnie, że rozbieżność w przypadku potrzeb na kwalifikacje i umiejętności jest bardzo duża. W zawodach zagregowanych w grupach wielkich jedynie w grupie „pracownicy biurowi” jest zbieżność pomiędzy kwalifikacjami wskazanymi przez bezrobotnych, a zapotrzebowaniem pracodawców, w tym przypadku jedna i druga strona stawiała na umiejętność współpracy w grupie. Wśród umiejętności poszukiwanych na rynku przez pracodawców na pierwszym miejscu pojawia się komunikatywność i współpraca w zespole.

ZAWODY DEFICYTOWE I NADWYŻKOWE WOJ. LUBELSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2017 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Agenci i administratorzy nieruchomości
		Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Programiści aplikacji
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Projektanci i administratorzy baz danych
		Rybacy i zbieracze pracujący na własne potrzeby
		Monterzy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Doradcy finansowi i inwestycyjni
		Asystenci nauczycieli
		Hodowcy zwierząt gospodarskich i domowych
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Przedstawiciele handlowi
		Diagności laboratoryjni bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
		Sortowacze odpadów
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Producenci filmowi, reżyserzy i pokrewni
		Planiści produkcyjni
		Sadownicy
		Operatorzy urządzeń energetycznych
		Pracownicy biur informacji
		Sprzedawcy na targowiskach i bazarach
		Operatorzy urządzeń do produkcji wyrobów szklanych i ceramicznych
		Pracownicy lombardów i instytucji pożyczkowych
		Robotnicy przetwórstwa surowców roślinnych
		Funkcjonariusze służby więziennej
		Kierownicy do spraw reklamy i public relations
		Agenci ubezpieczeniowi
		Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzaných gdzie indziej niesklasyfikowani
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych
		Prowadzący pojazdy ciągnięte przez zwierzęta
		Rolnicy produkcji roślinnej pracujący na własne potrzeby

źródło: MRPiPS strona [ftp://ftp.praca.gov.pl](http://ftp.praca.gov.pl)